

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav jižní a centrální Asie

Bakalářská práce

Čeněk Peleška

Kagyüpa – škola Tibetského buddhismu

Kagyüpa – school of Tibetan Buddhism

Praha 2016

Vedoucí práce: doc. Daniel Berounský, Ph.D

Chtěl bych poděkovat vedoucímu své práce, doc. Danielu Berounskému, Ph.D, za odborné rady a připomínky.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu, a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 26. 7. 2016

.....
vlastnoruční podpis

Abstrakt

Tato práce se zaměřuje na jednu z hlavních škol tibetského *buddhismu*, na školu Kagjüpa. A to hlavně na tu její linii, která pochází od Marpy, a které se proto někdy říká Marpa Kagjü nebo Dagpo Kagjü. Druhá její hlavní linie, Šangpa Kagjü, zde bude zmíněna pouze ve zkratce a nebude jí věnováno tolik místa.

Cílem této práce je popsat původ školy a prameny, ze kterých vzešla, stejně jako její rozličné větve a podškoly, na které se v průběhu času dělila. Všimnout si bude také nejdůležitějších postav této školy, které stály u zrodu různých větví a odnoží, zakladatelů důležitých klášterů a také zajímavých postav této školy.

Klíčová slova

Tibetský buddhismus, Mahájána, Vadžrajána, Tantra, Kagjüpa, Mahámudrá

Abstract

This work focuses on one of the schools of Tibetan Buddhism named Kagyüpa. And mainly, on a lineage that comes from Marpa Translator and are therefore sometimes called Marpa Kagyü or Dagpo Kagyü. The second of its main lines - Shangpa Kagyü - there will be mentioned only in brief and will not be given so much space to it.

The aim of this work is to describe the history of the school, the source from which it came. And describe its various branches and subsects which are divided over time. Notice will be given to most important figures, which gave birth to the different branches and offshoots, founders of major monasteries and interesting persons of this school.

Keywords

Tibetan buddhisms, Mahayana, Vajrayana, Tantra, Kagyüpa, Mahamudra

Poznámka k přepisu cizích slov a jmen

V textu se objevující sanskrtská slova jsou psána kurzívou a řídí se předpisy mezinárodního způsobu zápisu. Tibetská slova jsou transkribována podle pravidel zavedených J. Kolmašem. Při prvním výskytu slova, za ním následuje jeho transliterace uvedená v závorce. Tato transliterace se řídí podle pravidel mezinárodního přepisu (Wylie 1959).

OBSAH

ÚVOD	9
I. INDICKÉ KOŘENY	11
1. <i>Tilopa</i> (988-1069) a <i>Nāropa</i> (1016-1100)	11
II. PŘENOS NAUKY Z INDIE DO TIBETU	14
1. Marpa (mar pa lho brag pa/lo tsā ba/chos kyi blo gros), 1012-1097	14
2. Marpovy žáci	15
2.1 Ngog Čhökji Dordže (1036-1106)	15
2.2 Cchur Wangne ('tshur dbang ne)	15
2.3 Milaräpa (rje btsun mid la ras pa, rnal 'byor gyi dbang phyug), 1052-1135	16
3. Milaräpovy žáci	16
3.1 Rächhung (ras chung rdo rje grags pa, 1085-1161)	16
3.2 Gampopa (sgam po pa bsod nams rin chen, dwags po lha rje bsod nams rin chen), 1079-1153 ..	17
4. Gampopovi žáci	18
4.1 Cchulthim Pal (tshul khirms dpal, sgom tshul, tshul khirms snying po, 1116-1169)	18
III. INSTITUCIONALIZACE ŠKOLY	20
1. KARMA KAGJÜ, KAMCCHANGPA (karma pa, kam tshang pa) a několik prvních tulkuů	20
1.1 Düsüm Khjenpa (dus gsum mkhyen pa), „Znalec tří časů“, 1110-1193, Karmapa I	20
1.2 Čhödzin, Karmapakši (chos 'dzin, kar ma pak shi), 1204/6-1283, Karmapa II	21
1.3 Rangčung Dordže (rang byung rdo rje), 1284-1339, Karpama III	21
1.4 Rolpä Dordže (rol pa'i rdo rje), 1340 - 1381/83, Karmapa IV	22
1.5 Dežin Šegpa (de bzhin gshegs pa, <i>tahāgata</i> , „Ten co takto odešel“), 1384 – 1415, Karmapa V ..	22
1.6 Tongwa Döndän (mthong ba don ldan), 1416-1453, karmapa VI	23
1.7 První Žamarpové (zhwa dmar pa, Červená čepice)	23
2. PHAGMODUPA (phag mo gru pa)	24
2.1 Klášter Dänsathil (gdan sa mthil/thel)	25
2.2 Phagmodupovi žáci	27
3. Dikhungpa ('bri gung/khung pa)	33
3.1 Dikhung Kjobpa Džigten Gönpa ('bri gung/khung skyob pa 'jig rten mgon po, 'jig rten gsum mgon, rin chen dpal 1143-1217)	33
3.2 Gardampa Čhödingpa ('gar dam pa chos sdings pa), narozen 1180	34
3.3 Wön Šerčung (dbon sher 'byung), 1187-1241	34
4. Taglungpa (stag lung pa)	35
4.1 Rinčhengön, Kujälwa (rin chen mgon, sku yal ba), 1191-1236	36
4.2 Sanggjä Jarčön (sangs rgyas yar byon, 1203-1272)	38
4.3 Maňgala Guru, 1234-1297	38
4.4 Namkha Palzangpo (nam mkha 'dpal bzang po), 1333-1379	39

4.5 Taši Paltsek (bkra shis dpal brtsegs, 1359-1424)	40
4.6 Sanggjä Wön (sangs rgyas dbon), 1251-1296	41
4.7 Klášter Taglung (stag lung)	41
5. Thopupa (khro phu pa)	42
5.1 Gjalccha (rgyal tsha), 1118-1195	42
5.2 Thopu Lotsāwa (khro phu pa, 1173-1225)	42
6. Dugpa ('brug pa)	43
6.1 Tsangpa Gjarä Ješe Dordže (gtsang pa rgyas ras ye shes rdo rje, 1161-1211)	43
6.2 Lingräpa (gling ras pa, pad ma rdo rje), 1128-1180	45
6.3 Sanggjä Wönrä Darma Sengge (sangs rgyas dbon ras dar ma seng ge, 1177-1237/38)	46
6.4 Dolní Dugpa (smad 'brug) a Loräpa (lo ras pa, 1187-1250)	48
6.5 Horní Dugpa (stod 'brug) a Göcchangpa Gönpö Dordže (rgod tshang pa mgon po rdo rje), 1189-1258	49
7. Marpa (smar/dmar pa)	52
8. Jelpa, Jephugpa (yel pa, ye phug pa)	53
9. Jamzangpa (g.ya' bzang pa, g.yam bzang pa)	53
10. Šugsebpa (shug gseb pa)	53
11. CCHALPA KAGJÜ (mtshal pa)	53
11.1 Lama Žang (bla ma zhang, zhang tshal pa brtson 'grus grags pa, zhang 'gro ba'i mgon po, gung thang bla ma zhang brtson 'grus grags pa, zhang g.yu brag pa brtson 'grus grags pa), 1123-1193	54
12. BAROM KAGJÜ ('ba' rom, 'ba' brgyud)	54
13. Linie Semthi (sems 'khrīd, <i>cittam ākṣiptam</i>) a terma ukrytá Gampopou	55
13.1 Dunccho Rāpa (dung tsho ras pa)	55
13.2 Čhöjingpa (chos dbyings pa), narozen 1324	55
13.3 Rinčhen Žönu (rin chen gzhon nu), narozen 1333	55
ZÁVĚR	57

ÚVOD

Tibetská buddhistická škola Kagjüpa (bka' brgyud pa) je jednou z tzv. „nových“ (gsar ma) škol. Tyto nové školy začínají vznikat přibližně ve stejné době. Je to doba jedenáctého století. Bývá nazývána dobou „pozdějšího šíření nauky“ (bstan pa phyi dar).

O konstituování jednotlivých škol hovoří v obecné rovině, výstižně J. Kolmaš, D. Zbavitel a I. Grollová ve své publikaci „Svět tibetského buddhismu“. „U jednotlivých škol tibetského buddhismu, pro něž byl na rozlišení od Ňingmapy ražen souhrnný název Sarma „Nová škola či tradice“, byl proces naukového a organizačního utváření tibetského buddhismu v podstatě dovršen. (Kolmaš a kol., 1996, str. 23-24.)

Doba, která předcházela „pozdějšímu šíření“, je obdobím zmatků. Po smrti posledního panovníka Tibetu, Langdarmy (lang dar ma, panovníkem 836-842). „Po více než 70 let spolu válčili obyvatelé Ů (dbus) a Cangu (gtsang) a nebyla tu žádná klášterní společenství. Potom díky Lačhenpovi (bla chen po) a ‘Šesti nebo Deseti mužům z Ů a Cangu‘, počet klášterních komunit značně vzrostl.“ (G. N. Roerich, Blue Annals, 1949, str. 649)

Doba „pozdějšího šíření“ začíná v jedenáctém století. Do Tibetu se vrací z indických studií Rinčhen Zangpo (rin chen bzang po, 958-1055) a na pozvání význačných klanů (rodin), přicházejí indiští učenci a buddhističtí mniši, podobně jako tomu bylo v období tzv. „dřívějšího šíření“ (snga dar). Mezi tyto misionáře patřil například také bengálec *Atiša* (jo bo rje, 982-1054), který přišel do Tibetu roku 1042 (J. Powers and D. Templeman, Historical Dictionary of Tibet, str. 531) a stál u zrodu školy Kadampa (bka' gdams), která se později transformovala ve školu Gelugpa (dge lugs). Někteří Tibeťané se učili sanskrtu a jiným hovorovým jazykům Indie a odcházeli opačným směrem, hledající osvícené duchovní učitele a jejich nauky. Jedním z nich byl také Marpa, který cestoval třikrát do Indie, kde se setkal se svými učiteli a přinesl od nich nauky, kolem kterých později vznikla škola Kagjü.

Pokud jde o název školy, existují dvě formy zápisu: bka' brgyud (slovo+linie) a dkar brgyud (bílá+linie). První podoba zápisu však může být užita pro jakýkoli přenos nauky z učitele na žáka (pomocí slov). E. G. Smith píše, že se dá oprávněně hovořit o linii přenosu Džonang Kagjü (jo nang bka' brgyud) nebo Gedän Kagjü (dge ldan bka' brgyud) škol Džonang nebo Gelug. Přívrženci škol, kteří praktikují učení soustředěné kolem nauk *Mahāmudry* (phyag rgya chen po) a *Nāropových* šesti jóg (na' ro chos drug), mohou být nazýváni Dagpo Kagjü (dwags po bka' brgyud), protože všechna tato učení byla předávána Gampopou (sgam po pa dwags po lha rje). Podobné nauky a praktiky soustředěné kolem „Šesti jóg *Nigumy*“ (ni gu chos drug), jsou typické pro školu Šangpa Kagjü (shangs pa bka' brgyud). O těchto dvou tradicích a jejich větvích, se také často nepřesně mluví jednoduše jako o Kagjüpa (bka' brgyud pa).

Někteří pečlivější tibetští učenci navrhují, že termín „dkar bgyud“ odkazuje na Dagpo (dwags po), Šangpa Kagjü a několik menších tradic, jejichž nauky byli předávány *Nāropou*, Marpou, Milaräpou (mi la ras pa) a Rächungem (ras chung), ale ne Gampopou. Tento termín poukazuje na meditační bílý (dkar) oděv z bavlny (ras), nošený všemi z těchto linií. Tento složitý celek je potom to, co se nepřesně nazývá Kagjüpa (bka' bgyud pa), (E. G. Smith, *Among Tibetan Texts*, str. 40). Thukän Lozang Čhökji Ňima (thu'u bkwan blo bzang chos kyi nyi ma) shrnuje toto téma takto: „Forma ‘dkar bgyud‘ se opravdu objevuje v některých pozdějších textech tradice Dug ('brug), protože Marpa, Milaräpa, Lingräpa a jiní nosívali pouze bílé bavlněné roucho. Nicméně je v pořádku celý tento komplex linií a tradic nazývat ‘bka' bgyud‘“ (thu'u bkwan. Grub mtha', str. 122).

I. INDICKÉ KOŘENY

1. *Tilopa* (988-1069) a *Nāropa* (1016-1100)

Powers uvádí, že řád Kagjü odvozuje svůj původ od *tantrického* indického světce *Tilopy* (*Talika*, *Tilopāda*), který údajně získal ponaučení přímo od *Vajradhary* (rdo rje 'chang, „Držitel vajry“), (Powers, J. *Úvod do tibetského buddhismu*, 2007, str. 324) které ho škola Kagjü považuje za *ādibuddhu*, prvotního *buddhu*.

Z *ādibuddhy*, který symbolizuje *dharmakāyu* (chos sku), prvotní stav, kvintesenci buddhovství, se manifestuje „pět *buddhovských* rodin“ (rigs lnga), a také pět moudrostí, které představují *sombhogakāyu* (longs spyod rdzogs pa'i sku), „jemné tělo, tělo radosti“ (Harvey, Peter 1995, *An introduction to Buddhism. Teachings, history and practices*, Cambridge University Press, str. 126)

Tilopa se narodil pravděpodobně v *Cativavu* (dnešní *Cattagrām* na území Bangladéše) v bráhmanské kastě. Žil v klášteře do té doby, dokud mu *ḍākiṇī* nesdělila, že by se měl věnovat asketickému životu. *Tilopa* obdržel nauky *Vadajrayāny* od mnoha mistrů tohoto směru. Začal studovat nauku a brzy se mu podařilo sjednotit různé tantrické systémy. Výsledkem byla nauka, která dostala jméno podle jeho žáka *Nāropy*, „Šest nauk *Nāropy*“, *Nāro* čhödug (na' ro chos drug). (Filipský, Jan; Liščák, Vladimír; Heroldová, Helena a kol., 1996, str. 478) Tyto nauky jsou: „O vnitřním teple“ (gtum mo, *caṇḍalī*), „O klamném těle“ (sgyu lus, *maya deha*), „O jasném světle“ ('od gsal, *prabhasvara*), „O stavu snění“ (rmi lam, *svapnadarśana*), „O mezistavu po smrti“ (bar do, *antarābhava*), a nauka „O přenosu vědomí“ ('pho ba, *saṃkrānti*).

Mezi jeho učitele patřil *Saryapa*, od kterého obdržel nauku „O vnitřním teple“. *Nāgārjuna* ho učil nauku „O jasném světle“, nauku „O klamném těle“. Od *Lawapy* (la ba pa, grub chen la ba pa, wa ba pa, *Kaṃbalapāda*) obdržel nauku „O stavu snění“. Od *Sukhasiddhi* nauky „O mezistavu po smrti“ a nauku „O přenosu vědomí“. Od *Indrabhutiho* „O prázdnotě“ (*prajñāpāramitā*, shes rabs kyi pha rol tu phyin pa). (Marpa, *The Life of the Mahāsiddha Tilopa*, str. 34-35)

O *Nāropovi* Powers uvádí: „Podle své náboženské biografie proslul *Nāropa* jako učenec a byl všeobecně uznáván jako člověk, který pojmově zvládl učení sūter, tanter a *vinaye*. Časem získal postavení opata klášteře v *Nālandě*, největším sídle učenosti v buddhistickém světě té doby, což naznačuje, že patřil k tehdejším nej přednějším učencům. Jeho filozofická pronikavost a obratnost v diskusi byly tak veliké, že ho ve znalosti buddhistického učení nikdo nepřekonal; přesvědčivě zvítězil nad všemi, kdo se odvážili s ním debatovat. Navzdory učenosti a prestiži však nepronikl do smyslu učení a jednoho dne mu to dokázala jedna odpudivě šeredná stařena, která se

před ním zjevila a vyzvala ho, aby jí vysvětlil podstatu dharmy. Přiznal se, že toho není schopen, a stará žena (jež byla zjevením, které mu poslal *Tilopa*) mu poradila, aby si našel gurua, který mu pomůže nalézt pravdu. Ukázalo se, že ošklivý fyzický zjev ženy je odrazem jeho vlastní mysli, a *Nāropa* si uvědomil, že ze své učenosti zpychl a stal se arogantním. Chápal *Buddhovo* učení jenom pojmové, ale zjevení ho informovalo, že takový přístup je neadekvátní. Dozvěděl se, že *Tilopa* mu může pomoci proniknout do pravého smyslu učení. Po řadě zkoušek se setkal s *Tilopou*, který se stal jeho učitelem.“ (Powers 2009, str. 324-325)

Tilopa ho i poté podroboval řadě zkoušek. Powers dále píše, že vinou svého lpění na pojmovém myšlení nebyl však *Nāropa* ještě připraven na přijetí jeho návodů, a tak mu *Tilopa* uložil sérii úkolů, z nichž většina skončila bolestí nebo zklamáním. V jednom případě vylezl *Tilopa* na střechu vysoké budovy a řekl *Nāropovi*: „Kdybych měl nějakého opravdového žáka, ochotně by seskočil z vrcholu této budovy dolů na zem.“ *Nāropa* to bez zdráhání udělal s výsledkem, který se dal očekávat: pádem si přivodil vážná zranění, a když ležel polámaný na zemi, *Tilopa* mu vysvětlil, že jeho problémy vznikají z toho, že ještě pořád silně lpí na pojmovém myšlení. Potom ho *Tilopa* svými magickými schopnostmi vyléčil a *Nāropa* se řídil jeho příkazy, až se osvobodil od oněch falešných pojetí, jež ho nejvíc oslabovala, a intenzivní a nekolísající vírou v učitele se mentálně očistil. Jeho útrapy trvaly dvacet let, ale za celou tu dobu neztratil nikdy důvěru vůči *Tilopovi*. Když jeho zkoušky skončily, mohl mu *Tilopa* předat učení o veliké pečeti (phyag rgya chen po, *mahāmudrā*), které řád Kagjü považuje za kvintesenci veškerého *buddhistického* učení. Jakmile je *Nāropa* obdržel a meditoval o něm, dosáhl nejvyššího probuzení. (Powers 2009, str. 235)

Walace ve své knize *Geše Rabten: Život a dílo tibetského mistra meditace* uvádí, že „díváme-li se do minulosti, zjišťujeme, že existuje bezpočet příkladů velkých mistrů a probuzených meditujících světců, kteří dospěli k hlubokému pochopení cvičením oddanosti ke svému guruovi. Známa je historka *Nāropy*, který trpělivě strávil dlouhých dvanáct let se svým guruem *Tilopou*, aniž ten na něj vůbec kdy promluvil. Za takových okolností se mohlo stát, že *Nāropa* dosáhl náhlé duchovní zkušenosti poté, co mu znenadání hodil *Tilopa* hroudu nečistoty přímo do obličeje. Tím ale nechci říci, že jsem pil moč proto, abych došel zvláštního vzhledu a chápání. Možná ale, že to trochu přiblíží příčinu, proč jsem tak činil.“ (Walace, 1999, str. 110-111)

Vedle *Tilopy* uvádí řád Kagjü mezi členy svého rodokmenu také tak významné indické postavy jako *Nāgārjunu*, *Sarahu*, *Śāvaripu* (sha ba ri pa, ri khrod dbang phyug) a *Maitripu*. (Powers

2009, str. 234). S *Maitripou* se setkal také Marpa při jedné ze svých cest do Indie, a obdržel od něj učení *Mahāmudry*.

II. PŘENOS NAUKY Z INDIE DO TIBETU

1. Marpa (mar pa lho brag pa/lo tsā ba/chos kyī blo gros), 1012-1097

Je považován za manifestaci *Ḍombi Heruky* (*Ḍombipa*, dom bi he ru ka), což je jeden z 84 *mahāsiddhů*. Běžní lidé ho viděli pouze jako někoho, kdo se stále hádá, stará se o svá pole a rodinu. (Roerich, str. 404) Jako zlobivé, ale bystré dítě byl poslán k Dogmimu ('brog mi lo tsa ba), aby se učil sanskrtu (*samskṛtam*) a překladatelským dovednostem.

V dalším období odešel do Nepálu, kde zůstal 3 roky. Potom pokračoval do Indie, kde se setkal poblíž *Nālandy* na místě zvaném *Puṣpahari* (*Pullahari*) s *Nāropou*. Někteří pozdější tibetští učenci kladou jejich setkání do Kašmíru. Byl tu *Nāropou* zasvěcen, mimo jiných nauk, do *Hevajra tantry*. Poté se vrací do Tibetu a vydělává peníze na další cestu do Indie tím, že provádí pro zámožné lidi ochranné rituály.

Při své druhé cestě do Indie hledá *Nāropu* a setkává se při tom s mnoha Indickými světci a učiteli Východní a Jižní Indie - s *Kukkuripou*, *Kasoripou*. Nakonec v lese narazil na *Nāropu*, čímž se naplnilo *Tilopovo* proroctví. Potom se vrátil do Tibetu. Ve věku 42 let se vrátil do Tibetu. Zpíval písně, ve kterých chválil *Nāropu*. Za ženu si vzal *Dagmemu* (bdag med ma) a dalších 8 žen - což může mít symbolický význam. *Hevajra maṇḍala* obsahuje 9 bohyň.

Marpa se poté vydává potřetí do Indie, hledat *Maitrīpu*. Nachází ho ve Východní Indii a získává od něj pokyny a předpisy k *Mahāmudře*. Následně se Marpa vrací domů. Potom podniká další dvě cesty do Nepálu. Při návratu z druhé cesty má vizi *Sarahy*. Dostává se mu od něj požehnání a udělení pokynů. Potom začíná učit v Tibetu (Roerich, str. 400-402).

Smith shrnuje, že esoterická zasvěcení a instrukce k praxi, přijímané všemi existujícími liniemi Kagjü, přešly od *Tilopy* a *Nāropy* k tibetskému překladateli jménem Marpa Čhökji Lodö. Podle tradice obdržel *Tilopa* přenos nauk (bka' 'babs) 4 různých proudů, které předal *Nāropovi*. Naneštěstí se tibetské zdroje značně liší, pokud jde o linie a obsah těchto čtyř proudů (Smith, str. 41).

Butön Rinčhen (bu ston rin chen grub) píše o Marpovi: „Marpa cestoval do Indie třikrát. Stal se žákem učitelů *Nāropy* (*Nāḍapāda*, bla ma na' ro), *Maitrīpy* (*Maitrīpāda*, zhi ba bzang po), *Śāntibhadry* a dalších. Studoval instrukce k tantrám *Guhyasamāja*, *Cakrasaṃvara*, *Mahāmāya*, *Catuḥpīṭha* a dalším.“ (bu ston, Obermiller, Part II, str. 218)

2. Marpovy žáci

Marpa předával *Hevajra tantru* nejprve Mecchönpovi (mes tshon po). Potom vyučoval mnoho žáků včetně čtyř „Spirituálních synů“ (thugs sras bzhi), „Deseti hlavních žáků“ (dbu che ba bcu) a „Čtyř velkých pilířů“ - největších žáků (ka chen bzhi). Tito poslední byli Ngog Čhödor (rngog chos rdor), Cchur Wangne ('tshur dbang ne), Mecönpo a Milaräpa (mid/mi la ras pa). O čtyřech největších žácích je řečeno, že Mecchönpo, Ngog a Cchur Wangne byli pokračovateli Marpovy „linie (výkladů) učení“ a Milaräpa pokračovatelem „linie praxe“ (Roerich, str. 403).

2.1 Ngog Čhökji Dordže (1036-1106)

Ngog Čhökji Dordže (rngog chos kyi rdo rje, rngog chos rdor), se narodil roku 1036. S Marpou se setkal v Lhodagu a za vysokou cenu obdržel mnoho zasvěcení. Získal kompletní pojednání a pokyny k *Mahāmudře*, pocházející ze dvou zdrojů - od *Nāropy* i *Maitrīpy*. Smith píše, že Ngog, který vynikal v exegezi (kritické studium textů) samotných *tanter*, započal tradici, která po dobu alespoň 5 generací zůstávala oddělenou a snadno rozpoznatelnou linií: Ngog Kagjüpa se svým centrem v Žung Teu Žing (gzhung spre'u bzhing) v jižním Tibetu (Smith, str. 41).

Ngog Dode (rngog mdo sde) byl synem Ngog Čhödora (Roerich, str. 406). Narodil se v roce 1090 a vyučoval až do své smrti. Zemřel roku 1167, ve věku 77 let. Měl mnoho vizí bohyň a získal všechny s Marpou spojené relikvie, které Marpův syn prohrál ve hře. Uschoval je na místě Dungkhang Čhenmo (gdung khang chen mo). Ram (žák Ngoga) a Ngog založili dvě různé tradice studia *Hevajra tantry*. Čhökü Öser (chos sku 'od zer) sepsal pojednání, které se snaží tyto dvě tradice spojit (Roerich, str. 407)

Ngog Dode měl mnoho žáků. Modré Letopisy (deb ther sngon po) mluví také o jeho choti a o proroctví ženské *siddhī* Džomo Demo (jo mo sgre mo), týkajícím se jeho syna Cchänčcha Džocchula (tshan tsha jo tshul). Dále se zde vypisuje jeho dědičná linie (rodová posloupnost), (Roerich, str. 408).

2.2 Cchur Wangne ('tshur dbang ne)

Cchur vyhledal Marpu, protože chtěl získat předpisy ke *Guhyasamāje*. Marpa mu předvedl své magické síly a udělil mu poučky. Ačkoliv Marpa mohl vyučovat různé komentáře ke *Guhyasamāja tantrě*, dával přednost výuce této *tantry* samotné - bez komentářů, tak jako to dělal *Nāropa*. Někteří žáci této Cchurovi Linie učení, jako Serdingpa (gser sdings pa) byli též Gampopovými žáky, vyučování *Nāropovým* šesti jógám a *Mahāmudře* (Roerich, str. 416). Butön Rinčhendub, 11. opat kláštera Žalu (zhwa lu), velký učenec a historik ze školy Sakja (sa skya), a Gö Lotsāwa ('gos lo tsa ba) – autor Modrých Letopisů, patřili také k této „Linii učení“

Guhyasamāje (TBRC). Botön nejprve nechtěl sepsat návod k tomuto systému, protože složil slib, že se učení nedostane do nesprávných rukou. Ale nakonec na opakované naléhání svých žáků tuto příručku sepsal (Roerich, str. 432).

2.3 Milaräpa (rje btsun mid la ras pa, rnal 'byor gyi dbang phyug), 1052-1135

Marpův nejslavnější žák byl Milaräpa, prostřednictvím něhož byla předána hlavní tradice. Modré Letopisy podávají zkrácený popis Milaräpova života (Roerich, str. 427). Zvláštní důraz je kladen na „černé skutky“ a pomýlené mládí. Dále na hledání dharmy, očist'ující těžké zkoušky, na chválu učitele Marpy, život a náboženská cvičení v ústraní a jeho hlubokou realizaci duchovního ideálu. Tento zkrácený popis se, až na drobné detaily, nijak výrazně neliší od mírně pozdější verze sepsané Durto Rolpā Naldžorpou (dur khrod rol pa'i rnal 'byor pa) roku 1484 (do angličtiny přeložil Lhalungpa) nebo od krátkého životopisu sepsaného v 19. století Patul Rinpočem, s názvem Künzang Lamä Žälung (kun bzang bla ma'i zhal lung). Milaräpův životpis sepsal také Tsang Ňön Heruka (gtsang smyon he ru ka, 1452 - 1507), Gampopa a Rächungpa a také Lama Žang (bla ma zhang). Zajímavostí je, že Milaräpa také studoval dzogchen (*atiyoga*, rdzogs pa chen po) pod vedením učitele Detön Lhaga ('bre ston lha dga').

3. Milaräpovy žáci

Hlavní žáci jsou známí jako „Osm bratrů oděných v bavlně“. Existují rozpory ohledně toho, kteří to měli být. (Roerich, str. 435) Měl také několik ženských žáků. Také je zde zmíněno, že Milaräpa byl inkarnací *Mañjuśrīmitry* ('jam dpal bshes gnyen). Jeho hlavními žáky byli Dagpo Lhadže (Gampopa) a Rächung (ras chung rdo rje grags). Hlavní tradice byla předána skrze Dagpo Lhadže, zatímco Rächung rozvíjel svou „Ústní linii“ Rächung Ňängjü (snyan rgyud).

3.1 Rächung (ras chung rdo rje grags pa, 1085-1161)

Setkal se s Milaräpou ve velmi mladém věku 11 let a brzy dosáhl realizace. Putoval do Nepálu a Indie. Byl tam Milaräpou poslán, aby získal „Devět tříd nauk *dākinī*“. Milaräpa zřejmě nezískal od Marpy všech devět, ale pouze pět. Rächungpa v Indii obdržel zbývající čtyři nauky od *Tiphupy* (ti phu pa, te phu pa, te pu pa, ti bu zhabs, ti phu gsang sngags sdong po), přímého žáka *Nāropy* a *Maitrīpy*, který byl považován za inkarnaci Marpova syna Darma Dodeho. Tak se linie, která byla považována za neúplnou, spojila se svými jógickými indickými kořeny. Milaräpův žák Gamdzong Tönpa (sgam rdzong ston pa) podle těchto nauk sepsal text, který je známý jako „Linie ústních pokynů *Cakrasaṃvary*“ (bde mchog snyan brgyud). (Roerich, str. 436)

Smith píše, že Rächung při svém návratu z Indie udělil zasvěcení do nauk, které získal od *Tiphupy* (ti phu pa, Pārāvatapāda), svému učiteli (Mila). Milaräpa pak tyto nauky svěřil

Ngändzong Răpovi (ngan rdzong ras pa byang chub rgyal po), který započal orální tradici Ngändzong Năngjü. Tyto systémy ústních pokynů byli nakonec zapracovány do Demčog Năngjü (ústní linie *Samvay*) Tsangñön Herukou. Nakonec pronikly tyto nauky do jiných tradic školy Kagjü, hlavně do Tö Dug (stod 'brug). Ústní linie tak byli absorbovány a pozbyly jakoukoli „sektářskou“ identitu (Smith, str. 41).

Ačkoli měl ženu, Răchung žil životem potulného světce, který dlouho nikde nezůstává. Měl také mnoho žáků, včetně „Třinácti duchovních synů“ - hlavních žáků, kteří jsou vypsáni v Letopisech.

3.1.1 Răchungovi žáci

V Letopisech se uvádí životopisy některých jeho důležitých žáků a jejich vzdělávání. Jsou zde jmenováni Khyung Cchangpa (khyung tshang pa), Mačig Ongdžo (ma gcig ong jo), Gedingpa (dge sdings pa), Žang Lotsāwa (zhang lo tsa' ba, grub pa dpal, byang chub 'od zer, narozen 1237) atd. (Roerich, str. 441).

Žang Lotsāwa studoval v Tibetu, Nepálu i Indii různé předměty jako *nyāyu* (rigs chen pa), což je nauka o logice. Mezi jinými také studoval cyklus textů, které se týkali *Cakrasamvay*, *Tāry* (sgrol ma), *Avalokitešvary* (sryan ras gzigs). Nauky Čö (gcod), Lo Džong (blo sbyong), Dzogčhen Semde (rdzogs chen sems sde), Lamde (lam 'bras) a *Mahāmudru* (Roerich, str. 445). Byl důležitým učitelem Răchungovi „Ústní linie“.

3.2 Gampopa (sgam po pa bsod nams rin chen, dwags po lha rje bsod nams rin chen), 1079-1153

Narodil se v Dolním Dagpu (dwags po), jihovýchodně od Lhasy (Roerich, str. 453). Gampopa byl učenec se zaměřením na lékařství. Když mu bylo 20 let, zemřela jeho žena a on přijal náboženské sliby. Potom se vydal na sever do Uru (dbu ru), kde studoval poučky a meditaci u tří učitelů školy Kadampa (bka' gdams), což byli známí zastánci klášterních organizací a systematického přístupu. Tito učitelé byli Čajulpa (bya yul pa), Nūngrumpa (smyung rum pa) a Čagrigong (lcags ri gong). Smith poznamenává, že právě proto, že měl vazby na školu Kadampa, byl dobrým adeptem na to, aby se stal skutečným zakladatel školy Marpa Kagjü. Je proto vhodné, nazývat kolektivně všechny tradice jako Dagpo Kagjüpa (Smith, str. 41).

Poté co se doslech o Milarăpovi, rozhodl se, že ho vyhledá. Jeho učitelé mu neochotně dali svolení. Jeho setkání s Milarăpou předznamenávala různá příznivá znamení. Když se poprvé setkali, Milarăpa mu nabídl víno v poháru z lidské lebky, což nebylo běžné, protože Gampopa složil mnišské sliby. U Milarăpy zůstal po 13 měsících a studoval s ním. Potom se vrátil do Ü (dbus),

a po dobu tří let zde praktikoval v Kadampovském klášteře. Gö Lotsāwa napsal o učení Gampopy: „Mistr Gampopa byl následovníkem Kadampů a Vznešeného Milaräpy. Jeho vlastní systém byl znám jako spojení těchto dvou proudů – učení Kadampy a nauky *Mahāmudry*.“ (Roerich, str. 560) Podle Letopisů (Roerich, str. 451) byl Gampopa rozpoznán jako reinkarnace *bodhisattvy Candraprabhakumāry*. Ten v jednom ze svých minulých životů žádal *Buddhu* na Supím vrchu v *Rājagrze*, aby přednesl *Samādhirājasūtru* (thing nge 'dzin gyi rgyal pa'i mdo), která byla pro Gampopa a jeho žáky velmi důležitá. Tato *sūtra* je známá také jako *Candrapradīpa Sūtra* (zla ba sgron me'i mdo). V jiném minulém životě byl také *bōdhisattvou Supuṣpacandrou*. Ačkoli Gampopa založil klášter, provozoval potulnou existenci a vyhledával opuštěná místa. Zemřel roku 1153 ve věku 75 let.

4. Gampopovi žáci

Gampopa na rozdíl od Milaräpy vyučoval *Mahāmudru* odděleně od *upāya mārgy* (tabs lam). *Mahāmudrā* byla podle něj vhodná pro ty, kteří byli zbláhli v *prajñāpāramitových* textech. Druhá potom pro ty, kteří měli zkušenosti s *tantrickými* naukami. Sepsal pojednání o naukách a tajných poučkách školy Kadampa, ale byl kritizován Thän Ňipou (mthan nyid pa) za metody, kterými vyučoval. Gampopovy žáci (grol sgom, dpal chen rgwa/grwa lo) předváděli mnoho zázraků (Roerich, str. 459).

V Letopisech se popisují různé události z života některých přímých žáků Gampopy. Mezi jinými jsou to Naldžor Čhögjung (rnal 'byor chos g.yung), Lhola Jagpa Čangčhub Ngöndub (lho la yag pa byang chub dngos grub) a Dolgom Čhögjung (sgrol sgom). (Roerich, str. 468).

4.1 Cchulthim Pal (tshul khrims dpal, sgom tshul, tshul khrims snying po, 1116-1169)

V Modrých Letopisech (Roerich, str. 462) je vypsáno mnoho žáků Gampopy. U několika, jako je Cchulthim Pal, je popsán jejich život. Výše jmenovaný byl hlavním žákem Gampopy a také jeho synovcem, který založil klášter Cchur Lhalung ('tshur lha lung). Smith udává, že tento klášter založil sám Gampopa: „Gamopa předal klášter, který založil, svému synovci Dagpo Gomcchulovi. S Gampopovým klášteřem a linií, se škola Dagppo Kagjü stala dobře rozpoznatelnou. Všichni zakladatelé čtyř velkých větví (che bzhi) školy Dagpo Kagjü byli žáky Gampopy nebo jeho synovce.“ (Smith, str. 41) Tyto 4 větve jsou: Cchalpa (tshal pa), Kañcchang, Karma (kañ tshang, kar ma), Barom ('ba' rom) a Phagmodupa (phag mo grup pa).

Zmínka by měla být učiněna o jiném žákovi Gampopy, který založil menší linii, která od té doby vymizela. Jmenoval se Saltong Šogom (gsal stong shwo sgom, TBRC - gsal ston shwo sgom,

shwo sgom). Byl jedním ze “Tří velkých mužů z Khamu (Düsum Khjenpa, Phamodupa Dordže Gjalpo, Saltong), který žil ve dvanáctém století. Kontul ('jam mgon kong sprul blo gros mtha' yas, 1813-1899) uvádí, že následníci Saltong Šogoma se dají stále nalézt v jeho časech jako lamové Jelphugu (g.yel phug). Zdá se, že pokyny a instrukce charakteristické pro tuto linii, splynuly s pokyny školy Ňingmapa (rnying ma pa). (Smith, str. 43)

III. INSTITUCIONALIZACE ŠKOLY

1. KARMA KAGJÜ, KAMCCHANGPA (karma pa, kam tshang pa) a několik prvních tulkuů

Tato škola je dnes pravděpodobně nejrozšířenější tibetskou tradicí v Evropě a Americe. Jejím zakladatelem byl Düsüm Khjenpa. Smith shrnuje, že ačkoliv si prošla strádáním v době, kdy byla nad Tibetem s pomocí mongolských oddílů ustanovena náboženská vláda školy Gelug (13. - 14. století), stala se dominantní od konce 15. století až k počátku 17. století. Z této školy vyrostly dvě větší větve, a více menších linií. Možné vysvětlení tohoto rozkošatění může ležet ve velmi dobré organizaci klášterů, spolu s prestiží velkých inkarnací. Vedoucí tulkuové (sprul sku) této školy jsou: Gjalwang Kamapa (rgyal dbang kar ma pa), Žamar (zhwa dmar), Gjalcchab (rgyal tshab), Si tu (si tu), Pāwo (dpa' bo), a Tewo (tre bo). (Smith, str. 42)

Smith dále uvádí, že první z větších větví je Surmang Kagjü (zur mang bka' bgyud). Založena byla žákem Dežin Šegpy (5. gjalwang karmapa, de bzhin gshegs pa), jménem Mase Togdän Lodö Rinčhen (rma se ltogs ldan blo gros rin chen). Tato škola ovládala komplex klášterů Surmang v Khamu (khams). Hlavní naukou Mase Togdäna byla „Demčog Khandö Nängjü Norbu Korsum“ (bde mchog mkha' 'gro'i snyan rgyud nor bu skor gsum).

Druhá větev s názvem Nämdo Kagjü (gnas mdo) byla založena studentem 6. Žamarpy (zhwa dmar gar dbang chos kyi dbang phyug, 1584-1630) jménem Khädub Karma Čhagme. Sloužil jako „mistr terem, terdag“ (gter bdag) pro řadu terönů (gter ston) školy Ňingma. V důsledku toho vykazoval silné Ňingmapovské vlivy. Tato věta platí také pro Surmang Kagjü. Učení těchto dvou větví se těšilo veliké popularitě v Khamu. (Smith, str. 42).

1.1 Düsüm Khjenpa (dus gsum mkhyen pa), „Znalec tří časů“, 1110-1193, Karmapa I

Podle Letopisů byl považován za *bodhisattvu* a největšího Gampopova žáka. Ve svých minulých životech byl žákem velkých indických učitelů - *mahāsiddhů Nāgārjuny, Saroruhy (Shakara) a Padmasambhavy*. (Roerich, str. 473)

V Letopisech jsou líčeny události z jeho života. Studoval obřady náležející k *Cakrasaṃvara tantře* podle *Atišovy* metody a spis *Šest pojednání Maitreyi*. Pod vedením Gampopy studoval Kadampovskou nauku Lamrim, a také *hatha yogu* (btsan thabs). Dále obdržel všechny pokyny *Nāropy, Maitrīpy* a jiných. Po Gampopově smrti Düsüm Khjenpa založil klášter Cchurphu (mtshur phu, 'tshur phu). Měl mnoho žáků, mezi které patřil také Gangpa Rinčhen Öser. (Roerich, str. 474-475)

1.1.1 Gangpa Rinčhen Öser (gangs pa rin chen 'od zer), 1175-1249

Jeho otec byl následovníkem *tanter* „Staré školy“ (rnying ma). On sám byl žákem Düsüm Khjenpy. Sloužil jako pomocník několika významných postav - Dikhungpy Čhöndže ('bri khung chos rje), Taglung Thangpy (stag lung thang pa). Z nauk mimo jiných „obdržel jógický vhled do cyklu *Mahāmudry*“. (Roerich, str. 518)

1.2 Čhödzin, Karmapakši (chos 'dzin, kar ma pak shi), 1204/6-1283, Karmapa II

Düsüm Khjenpa se znovuzrodil deset let po své smrti jako Karma Pakši. Byl žákem Pomdagpy. Roerich upozorňuje, že může jít o prvního reinkarnovaného lamu (bla ma) v Tibetu, který byl dosazen na místo svého předchůdce. Při vysvěcení dostal jméno Čhökji Lama (chos kyi bla ma).

Když se stal známým, byl pozván ke dvoru Mongolského císaře, kterého zasvětil do obřadu *cittopāda* (kroky mysli, záměr, pěstování *bodhicitty*). Stal se politicky důležitým a navštívil také Čínskému císaře, který ho později neoprávněně obvinil. Letopisy k tomu říkají: „Když ho mongolský vládce obvinil a nařídil, aby byl potrestán s celou svou družinou, Ješe Wangčhug (ye shes dbang phyug) a Rinčhen Pal (rin chen dpal) byli upáleni.“ Jemu se ale podařilo udržet svůj politický význam.

Co se týče jeho žáků, šest žáků bylo pravděpodobně významnějších. Dostali jména podle typu čapky nebo hlavy (zhwa, mgo): „Žlutá čapka“ (zhwa ser ba), „Červená čapka“ (zhwa dmar ba), „Strakatá čapka“ (zhwa khra ba), „Tygří hlava“ (stag mgo pa), „Leopardí hlava“ (gzig mgo pa), „Medvědí hlava“ (dom mgo pa). (Roerich, str. 517)

Jeho jiné jméno Karma Pakši se v Modrých Letopisech neobjevuje. (Roerich, str. 485) Mezi jeho žáky patřil také Urgjänpa Rinčhenpal/Senggepal. (Roerich, str. 487)

1.3 Rangčung Dordže (rang byung rdo rje), 1284-1339, Karpama III

Mezi mnoha jinými naukami obdržel také nauky Dzogčhen Ňingthig (rdogs chen snying thig) od Rigdzin *Kumārāji* (rig 'dzin). Podle této nauky vyvinul systém Karma Ňingtig. Také sepsal dílo *Zabmo Nangdön* (zab mo nang don) s komentáři. Jeho žákem byl Jungtön Dordže Pal (g.yung ston rdo rje dpal), který byl také žákem Butöna (bu ston rin chen grub, 1290-1364). Dalšími žáky byli Dagpa Senge (grags pa seng ge), Jagde Pančhen (g.yag sde pan chen) a další (TBRC). Později navštívil Čínskému i Mongolskému císaři. Zakládal kláštery v Tibetu a Číně. V Číně také zemřel. (Roerich, str. 488)

1.4 Rolpä Dordže (rol pa'i rdo rje), 1340 - 1381/83, Karmapa IV

Roku 1345 byl přiveden do Dagkjil Lhakhangu (brag dkyil lha khang), kde rozeznal věci, které náleželi jeho předchůdci. Tai Situpa ho rozoznal jako převtělení Rangčung Dordžeho. Potom byl poslán do Cchurphu, kde začal se studiem. (TBRC)

Letopisy popisují různé zázraky a vzpomínky na předchozí život, k nimž se vážou různá proroctví. Pokračoval v udržování tradice nauky Ňingthig. Roku 1360 (TBRC) byl pozván ke dvoru Mongloského císaře Thogan Themura, odkud se po určité době vrátil nazpět. Promlouval k velkému počtu různých posluchačů – k Mongolům, Ujgurům, představitelům říše Miňag, Korejcům a Číňanům. (Roerich, str. 493) Vycestoval také do Tai-tu (Chánbalik), kde tamnějšímu vládci a jeho družině udělil zasvěcení. Karmapovi je také přičítána zásluha za ukončení epidemií zde a za prosperitu lidí tamních oblastí. (Roerich, str. 503) Letopisy uvádějí rok jeho úmrtí 1381, TBRC udává 1383.

1.5 Dežin Šegpa (de bzhin gshegs pa, *tahāgata*, „Ten co takto odešel“), 1384 – 1415, Karmapa V

Od svého mládí měl blízký vztah s panovníkem. (Roerich, str. 506) Císař mu udělil jméno Dešinšegpa, což je přídomek Buddhy. Je uváděno mnoho jeho učitelů i jeho žáků. On sám říkal, že měl pouze jednoho žáka-*siddhu*. Byl to Mase Togdän (rma se rtogs ldan), (Roerich, str. 510).

1.5.1 Namkha Gjalchhän (nam mkha' rgyal mtshan, drung che mkha' spyod pa, go 'gyo chos rje), 1370-1433

Mezi žáky Dešinšegpy patřil také Namkha Gjalchhän. Narodil se v Čamdo Gomjul (chab mdo ngom yul). Jako chlapec byl poslán do kláštera Riwočhe školy Taglung, kde se učil čtení, psaní a rituálům. Ve věku devíti let obdržel pokyny k „Šesti dharmám *Nigumy*“ od Sanggjä Gjalchhaba (sangs rgyas rgyal tshab). Ve věku okolo dvaceti let přijal čtyři manželky a snažil se spojit duchovní život se životem domácího hospodáře. Studoval *sūtry* i *tantry* a spoléhal se na více než stovku učitelů. Kromě nauk obvyklých pro školu Kagjü studoval s učitelem jménem Könchog Pal (dkon mchog dpal) také Dzogčhenovou termu Khando Ňingthig (mkha' 'gro snying thig, „Esence srdce *dākinī*“). (<http://chinabuddhismencyclopedia.com>) Tuto termu pocházející od Padmasambhavy, objevil Päma Lendeltsal (pad ma las 'brel rtsal). (<http://rywiki.tsadra.org>)

Mezi jinými jsou v Modrých Letopisech popsány dvě zajímavé příhody z jeho života. Prvním je příběh o tom, jak vystřelil šíp a zabil jím tygra, který však stál na druhé straně hory. Na místě, kde při střelbě klečel na kolena a opíral se tak o skálu, se objevil otisk jeho kolena. Druhým je příběh, vztahující se k jeho odchodu z tohoto světa. Když se tak stalo, tělo zůstalo

v meditační pozici. Několik mnichů bylo zvědavých a nakoukli do místnosti škvírou ve dveřích. Uvnitř však nikoho neviděli. Jeho tělo zmizelo a zanechalo po sobě pouze róbu. V Letopisech se oněm píše jako o asketovi s velkými schopnostmi. (Roerich, str. 512-513)

1.5.2 Gö Lotsāwa ('gos lo tsa ba gzhon nu dpal, yid bzang rtse ba, mgos lo ts ba gzhon nu dpal), 1392-1481

Gö Lotsāwa byl historik, učenec a žák Dešinšegpy. Napsal Modré Letopisy (deb ther sngon po). První mnišské sliby přijal před Čängjä Khänčenem (sryan g.yas mkhan chen). Učení obdržel také od Lačhen Šákja Gjalpa (bla chen shakya rgyal po). Byl také důležitým mistrem linie přenosu některých nauk, jako Ňingma Dordže Zampa (rnying ma rdo rje zam pa). Od Tsongkhapy obdržel nauku Lamrim a Šest nauk *Nāropy*. Nāropovy nauky obdržel také od Dešinšegpy. Sám uděloval přenos nauk jako Semdel Korsum (sems 'grel skor gsum) Karmapovy Čhödag Gjamccho (chos grags rgya mtsho). (TBRC)

1.6 Tongwa Döndän (mthong ba don ldan), 1416-1453, karmapa VI

Letopisy popisují hlavně zázračné události, které se týkají jeho uznání za převtělence pátého Karmapy. Jako dítě učinil prohlášení: „Jsem nezrozený, nepojmenovatelný, na žádném místě. Stanu se slávou všech bytostí, abych tyto bezbranné bytosti tohoto světa dovedl k osvobození.“ (R512-513) Když viděl obrázek předchozího Karmapy, řekl: „To jsem byl já!“ Jindy zvedl černou čapku (korunu) a tvrdil, že patří jemu. Načež z nebe začali pršet květiny po tři dny.

Dále se popisují jeho proroctví. Tvrdil, že se znovu setká se svou matkou v nebi *Tuṣita* (dga' ldan). Předpovídal některé události, které se vztahují k jeho vlastní smrti atd. A také se popisují jeho vidění různých božstev. Ponejvíce *Avolokitešvary* a *Mahākāly*. Poprvé promluvil, když byl starý 1 měsíc. Byl schopen přivolat déšť. Naopak málo informací je podáno o jeho učitelích a jeho žácích. Také se mnoho nepíše o naukách, které studoval a o zakládání klášterů. Když se blížila jeho smrt, učinil prohlášení: „Také já patřím do linie Kgiüpů.“ (Roerich, str. 516)

1.7 První Žamarpové (zhwa dmar pa, Červená čepice)

Letopisy uvádějí, že přenesení této posloupnosti učitelů do Tibetu bylo prorokovanou a požehnanou událostí. Dále popisují založení a upevňování linie Šamarpy, jejíž zdroj a původ je sledován k indickým *mahāsiddhům Tilopovi* a *Nāropovi*. Zdůrazňuje se zde důležitost spoléhání se na duchovního učitele.

Prvními šesti Šamarpy byli: Kholpoga (khol po dga'), Kunrig (*Sarvavid*, kun rig), Žönu Sangčol (gzhon nu gsang chol), Cchultim Pal (1098-1132, tshul khirms dpal), Namkha Ö (1133-1199, nam kha' 'od), Taši Dagpa (1200-1282, bkra shis grags pa).

Kholpoga byl žákem *Tilopy*, Kunrig žákem *Nāropy*. Žönu Sangčol žil v Nepálu a mladou pannou mu bylo prorokováno, že půjde do Tibetu, kde se setká s inkarnací Buddha. Tato událost byla také prorokována v minulosti Buddhou (Roerich, str. 521). Když potom cestoval do Tibetu, kde se setkal s Milarāpou, ten mu později sdělil, že se znovu zrodí v Tibetu a potom znova a znova.

Cchultim Pal se narodil v Tibetu. Vysvěcen byl Gampopou a studoval u mnoha učitelů školy Kagjü (Rächungpa, Düsüm Khjenpa) a také u učitelů školy Kadam, ale za svého hlavního učitele pokládal Gampopu. Namkha Ö pobýval v Ü (dbus) a studoval hlavně s Düsüm Khjenpou a Dešeg Taglung Thangpou (bde gshegs stag lung thang pa). Taši Dagma obdržel od Karmapy proroctví toho smyslu, že v dřívějším životě býval žákem Düsüm Khjenpy a také v budoucím životě bude žákem Karmapy. (Roerich, str. 523)

2. PHAGMODUPA (phag mo gru pa)

Zakladatelem jedné ze čtyř velkých školy Kagjü byl Phagmodupa Dordže Gjalpo (rdo rje rgyal po, 'gro mgon, chos tsha ba, mtsha' rtsa ba, 1110-1170). Před jeho narozením měla jeho matka sen: „Narodila se jí devítihrotá *vajra*. Poté co ji položila na okraj pokrývky, tato *vajra* svítila do všech deseti směrů.“ (Roerich, str. 553) Dále se píše v Letopisech, že stále jako batole se dokázal uvést do stavu, ve kterém byl schopen vzpomenout si na svá předchozí zrození. Avšak v důsledku nečistých skutků svých rodičů této schopnosti pozbyl. Jeho rodiče zemřely ještě za jeho dětských let.

Do mnišského řádu vstoupil ve věku 9 let. Studoval v Khamu u šestnácti učitelů a prokazoval zvláštní schopnosti jako například tu, že znal písmo, aniž by se mu dříve učil. Ve věku 19 let odešel do Ü, kde pokračoval v dalším studiu. Ačkoli studoval filozofii, udržoval i praktické jógické poučky. Ve věku 25 let získal konečné klášterní vysvěcení. (Roerich, str. 555)

Potom odešel do Tsangu, kde pokračoval ve studiu i meditaci. Mezi jiným studoval *Guhyasamāja tantra*, *Abhidharmu*, i *Atiyogu* (rdzogs pa chen po). V Sakja (sa skya) obdržel od Sakjapy tajné poučky nauky Cesty a plodu (lam 'bras). Čangsem Tawa Gjalchän (byang sems zla ba rgyal mtshan) mu radil, aby „dobu ubývajícího měsíce trávil o samotě a rozjímal. Naopak za dorůstajícího měsíce by měl vyučovat nauce, udělovat zasvěcení s požehnání ku prospěchu ostatních.“ (Roerich, str. 557)

V Tölungu (stod lungs) studoval se Sanggjä Nälčungwou (sangs rgyas gnyal chung ba), který ho učil tajným poučkám *upāya mārgy* (Roerich, str. 557). S Gampopou se setkal při zvláštní příležitosti: Lama Žang byl obviněn „některými osobami“ (Roerich, str. 558) a Phagmodupa navrhl, že by mu Gampopa mohl v této záležitosti pomoci. Když k němu dorazili, Gampopa se

dotazoval na předchozí studia Phagmodupy, načež mu sdělil, že tato studia byla všechna bezcenná a že by měl raději jít do hor. Phagmodupa poslechl; „A po chvíli všechny nauky, které dříve vyslechl a studoval, zdály se mu být najednou podobné plevelu, a on získal hluboký vhled do nauk, který se podobal bezoblačnému nebi.“ (Roerich, str. 559) Potom ho Gampopa vyučoval Lhänčig kjáčor (*sahaja yoga*, lhan cig skyes sbyor). Krátce potom Gampopa zemřel a Phagpodupa vypomáhal s pohřebními rity.

Phagmodupa se vrátil do Sakja a myslel si, že Velký Sakjapa se bude zajímat o jeho nově nabytou zkušenost, kterou získal, když pobýval u Gampopy, ale Sakjapa s ním nemluvil a zdál se být nespokojen. Phagmodupa se tedy usadil v Cchalgangu (mtshal sgang). Přitahoval žáky a vyučoval tam s úspěchem po dobu 5 let. Mniši se řídili pokyny *vinayi* a měli úspěch v duchovních cvičeních.

Krátký čas strávil v Mangargangu (mang gar sgang). A potom v jeskyni Deše (bde gshegs), kde už po dlouhý čas žil poustevník jménem Gjagom Mirä (rgya sgom rmi ras), který Phagmodupovi nabídl, aby zde zůstal (Roerich, str. 561). To se událo roku 1158. Tato poustevna, kde pobýval 13 let, se stala centrem Phagmodupy a jeho následovníků.

Podle Žakabpy (C. W. D. Žakabpa, Dějiny Tibetu, 2000, str. 100) byl Dordže Gjalpo velmi učený mnich a přitahoval mnoho žáků. Jméno Phagmodupa mu bylo dáno podle místa. Phagmodu znamená doslova „Převoz (loď u) svině (*vārahī*)“ a odkazuje k místu poblíž Tsetangu (rtse thang). (Žakabpa, str. 100) Roerich uvádí, že Phagmodupa „byl považován za *buddhu* těmi, kteří mají nejvyšší porozumění; za *siddhu* (*siddhi puruṣa*) těmi, kteří mají prostřední porozumění; a za obyčejného člověka-buddhistu (*prthag jana*), který skrze postupné duchovní úsilí na cestě *boddhisattvy*, dosáhl stavu *mahāsattvy* (velká bytost) těmi, kteří mají malé porozumění.“ (Roerich, str. 552). Je považován za reinkarnaci *Cittavajry* (thugs rdo rje), který se objevuje v příbězích o *Indrabhūtim* a ženské *siddhī* jménem *Lakṣmīnkarā*. *Cittavajra* je spojován s linií *siddhů*, majících svůj původ v království *Oḍḍiyāna*. Měl prý schopnost „objevit se současně na dvanácti různých místech a ve dvanácti různých podobách“ (Roerich, str. 563). Jeho smrt byla provázána zvláštními událostmi, jako je zemětřesení nebo déšť květin a jeho následovníci měli vidění *buddhů*, *bóddhisattvů*, *ḍākinī* atd.

2.1 Klášter Dänsathil (gdan sa mthil/thel)

Po Phagmodupově smrti, ke konci 12. století, na místě „poustevny“ Phagmodu, vznikl klášter Dänsathil. (Žakabpa, str. 100) Smith uvádí, že hlavní klášterní sídlo (gdan sa) se rychle stalo dědičným pro rodinu Lang (rlangs). Hlavní škola Phagdu Kagjüpa byla blízce spojená

s klášterními komplexy Dänsathil (gdan sa mthil) a Tsethang (rtses thang). Když začali světské záležitosti převažovat nad zájmy duchovními, stali se spíše patrony, než praktikujícími duchovní stezku. (Smith, str. 43)

O vývoji některých linií školy Kagjü ve velké klášterní instituce, které se podílejí na řízení a správě světských záležitostí, píše Smith: „Postupně linie jako instituce získávala podíl na prestiži a charizmatu, který dříve požívali pouze její jednotliví členové. Tímto způsobem se v linii Kagjü vynořila dědičná náboženská dynastie lokálních panovníků a šlechticů. Tento model však nebyl omezen jen na školu Kagjü, ale zde se rozvinul naplno.“ (Smith, str. 60)

Nauky předané Gampopou Phagmodupovi, byli praktikovány v liniích, které založili Phagmodupovi žáci. Pozdější tibetští učenci vypočítávají 8 menších škol (chung brgyad, zung bzhi ya brgyad), které se osamostatnili od hlavní tradice Phagmodu (Smith, str. 43). Jsou to: Dikhungpa ('bri gung/khung), Taglungpa (stag lung), Thopupa (khro phu), Dugpa ('brug), Marpa (smar/dmar), Jelpa (yel), Jamzangpa (g.yam bzang) a Šugsebpa (shug gseb).

O klášteře Dänsathil (gdan sa mthil) se uvádí citace Dikhung Gompa Šākrina ('bri khung sgom pa sha'k rin): „Tento Śrī Phagdův klášter je jako zřídlo sta pramenů.“ (Roerich, str. 564) Další kláštery a poustevny vznikaly na základě tohoto a podobných klášterů po celém Tibetu. Dále se uvádí výčet důležitých postav a zakladatelů klášterů. Mnoho z nich byli Phagmodupovi žáci.

Z příběhů o těchto důležitých postavách, je zajímavý ten o Jelpa Ješetsegovi (yel pa ye shes brtsegs) a jeho učiteli Parphuwovi (spar phu ba), který přišel pro poučení k Phagmodupovi. Z důvodu nadměrné pýchy, ale neměla nauka na Parphuwu žádný dopad. Phagmodupa udělal cukroví v podobě listu lotosového květu z hnědého cukru a podal ho Parphuwovi. Tomu se líbil, ale nesnědl ho. Lama Yelpa rozlomil ten kus cukru a podal ho Parphuwovi s tím, aby ho snědl. Což ten udělal. Forma listu je Parphuwovo dřívější studium. Chut' cukru je Phagmodupovo učení. Parphuwa přesto nepřešel pod vliv Phagmodupův a založil si vlastní klášter. Zastával názor, že porozumění naukám nemůže být vylepšováno, tedy že není postupné. A že čtyři úrovně jógy (*yoga, mahāyoga, Atiyoga, Anuttara yoga*) se liší pouze svými odlišnými způsoby meditace, nikoliv úrovněmi porozumění (Roerich, str. 568).

Prvním opatem Dänsathilu byl Lama Žang (bla ma zhang), zakladatel linie Cchalpa Kagjü. V Letopisech se píše, že „pouze recitoval požehnání, věnování zásluh (bsngo ba).“ (Roerich, str. 569) Mezi lety 1170-1176 neměl Dänsathil žádného opata. V letech 1177-1179 byl opatem *dharmasvāmin* (učitel dharmy) z kláštera Dikhung, který „byl velmi chudý, mnichové a *upadhyāyové* (učitelé) v něj měli malou důvěru a byli chamtiví.“ (Roerich, str. 570) Období mezi

lety 1179-1207 bylo dobou nepokojů. Klášter neměl žádného opata a toto období bylo ve znamení napětí mezi kláštery a místním obyvatelstvem. *Dharmasvāmin* odnesl knihy z kláštera Dänsathil do svého vlastního kláštera. Roku 1198 byla postavena velká *vihāra* (klášter) u Dänsathilu. (Roerich, str. 571)

2.2 Phagmodupovi žáci

Phagmodupovi žáci jsou rozděleni do různých skupin. Mezi jinými, které uvádí Letopisy, jsou to: Čtyři synové značné velikosti (mthar thug gi bu bzhi), Čtyři synové pouček (gdams pa'i bu bzhi), Čtyři duchovní synové (thugs kyi sras bzhi), Čtyři synové vlastníci zapsané poučky (yi ge ma'i bu bzhi), Druhotní čtyři synové - to je „Stará genealogie“ (sngon rabs). (Roerich, str. 563, 564)

2.2.1 Čännga ('bri khung spyang snga grags pa 'byung gnas), 1175-1255

Od roku 1208 byl opatem Dänsathilu. Byl také opatem kláštera Dikhung. Narodil se do rodiny oblastních náčelníků a *siddhů*. Ve věku 13 let byl vysvěcen do kněžského stavu a po dobu 16 let sloužil v Dikhungu *dharmasvāminovi* jako pomocník. Tito měli spolu blízký vztah. Ve věku 18 let podstoupil závěrečné vysvěcení. (Roerich, str. 573)

Když mongolské oddíly dorazili na jejich území a místní lidé byli vystrašení, Čännga zůstával nevzrušený a setkal se s mongolským velitelem. Ten byl po tomto setkání naplněn vírou a mongolové odešli. Když se za 28 dní vrátili, zastavil je magickým zjevením kamenů, valících se z nebe. Mongolové pak zastavili (až na pár výjimek) všechny své útoky na místní obyvatele a na kláštery. (Roerich, str. 578)

Čännga je také znám díky udržování klášterního života. Shromáždění mnichů vedl k dodržování předpisů a k meditační praxi. Silou svého soucitného vytržení přinesl klid a mír na oblast a zažehnal hlad. V tomto období pobývalo v klášteře Dikhung 180 tisíc mnichů. V pozdější době uvnitř kláštera došlo k názorovému rozdělení. Někteří upřednostňovali Čung Rinpoče, a tak Čännga opustil klášter a odešel bydlet do stanu. Čung ho potom požádal, aby se vrátil zpět do kláštera, a slíbil mu, že dokud bude Čännga žít, nebude usilovat o post opata. Čännga se do kláštera vrátil a slíbil, že už nikdy neodejde. (Roerich, str. 579-580)

2.2.2 Tai Situ Čangčhub Gjalchän (ta'i si tu byang chub rgyal mtshan), 1302-1364/1371

Pátý Dalajlama ve své knize Historie Tibetu, o něm říká: „Čangčhub Gjalchän se narodil v rodině Lang, jako syn Rinčhen Khjaba (rin chen khyab) a jeho druhé ženy Tamön Bumkji (tra mon bum kyi).“ (Fifth Dalai Lama, History of Tibet, 1995, str. 129)

Ve věku 12 let byl poslán do kláštera Sakja, aby se vzdělával v náboženství a světské správě. Žakabpa píše, že se zdál být dobrou volbou na budoucího myriarchu, neboť byl houževnatý, pracovitý a dokázal snášet těžkosti. V Sakji studoval 7 let spolu s dalšími žáky, pod vedením učitele jménem Ňammepa. Když se ho potom tento učitel ptal, zda by raději byl mnichem, nebo světským správcem, Čangčhub si vybral první možnost. Učitel mu však doporučil možnost druhou a poskytl mu speciální přípravu, která zahrnovala také studium vojenské strategie, studium způsobů jednání s lidmi z různých vrstev, učil se vařit jídlo, sbírat dříví, hlídat koně a stádo dobytka, umění mluvit na veřejnosti a vést jiné lidi. (Žakabpa, str. 101)

Schaeffer uvádí: „Ve věku 9 let byl ordinován na mnicha a pod vedením lamy Lhakangpy (lha khang lhag pa, slob dpon lha khang lhag pa) byl uveden do buddhistické nauky. Obzvláště se věnoval uctívání *Hayagrīvy*. Ve čtrnácti letech odešel do kláštera Sakja.“ (K. Schaeffer, *Sources of Tibetan Tradition*, 2013, str. 346). V roce 1322 jeho strýc, pán Phagmodu, byl sesazen. Čangčhub Gjalchän byl jmenován do funkce a obdržel pečeť s tygří hlavou od velkého chána Sidibala (Šidebala, Gegeen-Chán). Nový thipön (khri dpon) rozšířil palác Nedong a obklopil ho velkou zdí. Byl postaven most přes nedalekou řeku. Thipon rozhodoval v souladu s buddhistickými principy a uložil svým poddaným, aby se varovali alkoholu a odpolední jídla. (Schaeffer, 2013, str. 346)

Van Schaik o něm píše: „Byl zakladatelem vládnoucí dynastie Phagmodu, která po pádu dynastie Jüan, vystřídala spojení Sakjapů a mongolských panovníků v nadvládě nad velkou částí Tibetu. V průběhu tohoto spojení se tibetští regenti nazývali pönčhen (dpon chen) a vládli Tibetu pod mongolským patronátem. Jedna ze třinácti myriarchií, byla Phagmodu se svým centrem v Nedongu v jižním Tibetu. Na jistou dobu byla ve spojení s Il-Chanátem v Persii, ale její pozice byla několikrát oslabena zásahem Kublajchána, zakladatele dynastie Jüan.“ (Van Schaik, *Tibet: A History* 2011, str. 85)

Žakabpa uvádí: „Tibet získal svou nezávislost na Mongolech v době, kdy žil Čangčhub Gjalchän, a Čína získala svou v roce 1368, pod vedením Jüan-čanga. Navíc tibetští lamové, zvaní k mingskému dvoru, nezaujímali v Tibetu to politické postavení, jaké zastávali ti, kteří byli dříve zvaní k mongolskému dvoru.“ (Žakabpa, str. 100) Jinde popisuje jeho uvedení do úřadu správce mirarchie Phagmodu: „Když bylo Čangčhub Gjalchänovi 20 let, jeho strýc, správce Nedongu, byl z úřadu odvolán Sakjapovským lamou, z důvodu zneužívání svého postavení a Čangčhub byl ustanoven (místo něho) jako správce mirarchie. Opustil klášter Sakja a roku 1322 se vrátil do Nedongu.“ (Žakabpa, str. 101)

Poté začal se zlepšováním životních podmínek ve svěřeném okrese (myriarchii). Žakabpa vypočítává, že nechal opravit starou pevnost, postavit nový palác, v celém údolí vysázet stromy, přes řeku Šang Čhu (shangs chu) byl postaven most a lidem poskytl úlevu na daních. (Žakabpa, str. 101-102)

2.2.3 Napětí mezi Sakjapy a Kagjüpy

Vztahy mezi jednotlivými školami nebyly vždy harmonické. Ve 13. století školy Sakja a Kagjü spolu sváděli souboj o Tangutskou (mongolská dynastie) ochranu. V polovině 13. století, roku 1247, Mongolové (Kublaj) spolu se Sakjapy (bla ma 'phags pa), kteří žili na jejich dvoře a stali se tak "místokráli Tibetu", spojili mnoho menších celků do 13 myriarchií (správních celků). Každá sdružovala teoreticky 10 000 rodin. Ideálem bylo vytvoření centrální autority, ale jiné kláštery, obzvláště Dikhung a Phagmodu (gdan sa mthil), jejichž stoupenci ovládali některé myriarchie, napadali Sakjapovskou nadřazenost. Roku 1290 došlo k vypálení Dikhungu ze strany Sakjapů. Zhroucení mongolské dynastie Jüan v roce 1368 mělo potom za následek konec osmdesáti let Sakjapů u moci. Následně, když čínská dynastie Ming (1368-1644) vypudila Mongoly, Tibet znovunabyl nezávislost. Po více než 100 let pak linie Phagmodu nastoluje svá vlastní pravidla. (<http://www.britannica.com>)

Žakabpa píše: „V období, kdy Čännga Rinpoče, převzal vedení kláštera Dänsathil, přitahoval jeho pozornost muž jménem Dordže Pal (rdo rje dpal), který se narodil v Khamu a tvrdil o sobě že je potomkem rodu Lang (rlang). Díky jeho schopnostem a úspěchům, byl stanoven správcem majetku Nedong (sne/sneu gdong).“ (Žakabpa, str. 100) A dále: „Během reorganizace středního Tibetu do administrativních celků, za časů Phagpy, byl Dordže Pal postaven do vedení myriarchie Phagmodu. Toto administrativní správcovství zůstávalo v roukách rodiny Lang s centrem v Nedongu. V této rodině bylo zvykem, že jeden syn se oženil, aby zajistil pokračování rodu, a jiný syn zůstával svobodný a spravoval klášter Dänsathil a myriarchii. Během let zažila rodina mnoho vzestupů i pádů a v období, kdy byl Čangčhub Gjalčchän chlapcem (pozdější první Phagmodupa desi), nebylo její bohatství velké.“ (Žakabpa, str. 100-101)

Letopisy krátce shrnují: „V období válek mezi různými kláštery a později, když Mongolské oddíly obsadili Rateng (rwa spreng), bylo zabito více než 500 mnichů. V Gjalu (gyal) bylo zabito okolo 100 mužů a koní. A objevilo se mnoho podobných událostí. Později, díky Učíteli Phagpovi ('phags pa), získali Sakjapové (sa skya pa) určující vliv v Ü, Tsangu a Khamu. (Potom z důvodu svárů mezi následníky prvních Sakjapů, jejich prvotní doktrína netrvala déle než 75 let.) Potom učedníci Mistra Phagpy a jejich žáci, založili velké kláštery. V klášteře Dänsathil (gdan sa mthil, gdan sa thel) po smrti Dowä Gönpa ('gro ba'i mgon po, phagmodu) nebyl žádný opat po dlouhou

dobu a nastal zmatek. V této Tibetské zemi byl největším klášteřem Diklungthil. Později Sakjapové tento klášter vypálili. *Vihāra* samotná a všechny její posvátné předměty shořely v ohni.“ (Roerich, str. 649)

Krátce poté, co se Čangčhub Gjalchän ujal správcovství (kolem roku 1322) nad svěřenou myriarchií, vypukl spor o území se sousední myriarchií jménem Jamzang (g.ya' bzang, g.yam bzang), kterou ovládala kagjüpovská tradice stejného jména a spor se dostal k soudu, ustanovenému sakjaským administrátorem. Tento spor, ve kterém nechyběly ani ozbrojené střety a různé intriky, vyústil nakonec v pád sakjapovské vládnoucí dynastie a v převzetí moci dynastií Phagmodu nad většinou území Tibetu.

Celá věc začala tak, že během správcovství Čangčhubova strýce bylo zabráno na 280 nedongských rodin i s jejich majetky a územím pod správu sousední myriarchie Jamznag. Čangčhub na Jamzang zaútočil a ztracené území získal zpět. Nicméně území bylo vráceno zpět, protože myriarcha Cchalpy (mtshal pa), který byl za dobře s myriarchou Jamzang, podplatil vyšetřovatele událostí a ti podali k soudu nepravdivou zprávu. V roce 1345 znova vypukly boje mezi oběma okresy. Nový sakjaský administrátor Wangčhug Ralpa provedl nová šetření a rozhodl ve prospěch Čangčhuba, avšak myriarcha Jamznangu na toto rozhodnutí nepřistoupil a spor pokračoval dále.

V té době sakjaský ministr vnitřních záležitostí Nangčhen Wangcön (nang chen dbang brtson) pověřil správou Nedongu Sönam Gjalchäna (bsod nams rgyal mtshan), který o sobě tvrdil, že je příbuzným dřívějšího správce Nedongu. Čangčhub však guvernérství odmítl vydat. Ministr Wangcön ho nechal vsadit do žaláře, ale protože se tak událo bez vědomí Sakja Lamy, byl nucen ho po 93 dnech propustit. Wangcön poté napsal Sakja Lamovi (Künga Gjalchän, kun dga' rgyal mtshan, Künpangma) dopis, ve kterém Čangčhuba popisuje jako vzdorovitého člověka, který odmítá předat guvernérství a vytvořila se aliance mezi třemi okresy (Jamzang, Cchalpa, Tangpoche; thang po che) proti Nedongu a Nedong se spojil s myriarchií Jamdog (yar 'brog).

Když se Čangčhub dozvěděl o rivalitě mezi Wangčhug Ralpou a Wangcönem, poslal Wangčhugovi dopis, ve kterém ho žádal, aby za ním přišel do Nedongu, k posouzení situace. Také proto, že mu Čangčhub v Nedongu připravil velkolepé přivítání, podal o něm Sakja Lamovi pochvalnou zprávu a ten, zmaten protirečícími si zprávami, dal Čangčhubovi na několik měsíců pokoj. Wangčhug Ralpa však ve funkci hlavního administrátora dlouho nevydržel a byl vystřídán Gjalwa Zangpem (slob dpon rgyal ba bzang po).

V té době si thangpočský myriarcha s pomocí Wangcöna podmanil provincii Jamdog a obě provincie se chystaly k velkému střetu. Ve své biografii Čangčhub zaznamenává, jak se rozzuřil, když se doslechl, že během setkání guvernérů Cchalpy, Jamzangu a Thangpoče ve Lhase se jamzangský guvernér vychloubal, že bude letní měsíce trávit v Jamzangu a zimní v Nedongu. Roku 1351 vypukly mezi Jamzangem a Nedongem boje, ve kterých zvítězil nakonec Nedong a bylo na něm, aby se obrátil na Sakja Lamovy, aby spornou věc rozhodl, ale ten váhal. Jamzangský guvernér se obrátil o pomoc k Wangcönovi. Ten napsal Gjalwa Zangpovi a žádal, aby se vrátil z Ngari do Sakji. Když se Gjalwa Zangpo do Sakji vrátil, svolal radu a bylo rozhodnuto vyslat do Jamzangu dva prostředníky k vyjednávání rozhodnutí sporu. Jedním z prostředníků byl Ňammepa. Pokus o usíření však skončil neúspěchem, protože se jamzangský guvernér vyhnul setkání s Ňammepou.

V Sakji bylo proto rozhodnuto vyslat vojsko vedené Gjalwa Zangpem a celý spor ukončit. Pokud se Čangčhub guvernérství nevzdá, má být popraven, guvernéri Jamzangu a Thangpoče odvoláni a tři provincie (Jamzang, Nedong a Thangpoče) sloučeny do jedné, která bude spravována ze Sakji. Čangčhub dal svým úředníkům instrukce, toho smyslu, aby se za žádnou cenu nevzdávali a byli připraveni k obraně pevnosti a paláce. Když probíhalo jednání, Čangčhub i jamzangský guvernér byli zatčeni a drženi jako zajatci, ale nedongští velitelé nepovolili sakjaským vojákům vstup do pevnosti. Čangčhub v obavě, že by jeho guvernérská pečeť mohla být zneužita, tuto spálil, když požádal o oheň, aby si mohl svařit nápoj z muškátových oříšků.

Oba zadržovaní guvernéri byli po tři dny podrobováni soudnímu výslechu. Čangčhub si nechal zavolat jednoho ze svých pobočníků a předal mu vzkaz pro velitele pevnosti, ve kterém stálo, aby jednali tak, jak jim dříve říkal, a aby se neřídili žádnými příkazy vydanými jeho jménem, neboť svou pečeť zničil. Hned potom sdělil sekretáři Gjalwa Zangpa, že se rozhodl podvolit soudnímu výnosu a svou pevnost vydat. Když byl předveden před Gjalwa Zangpa, předstíral strach a lísost a prosil, aby byli do pevnosti vysláni jeho pobočníci s rozkazem, aby byla pevnost vydána, jinak jeho velitelé nikomu a ničemu neuvěří. Velitelé byli tímto rozkazem překvapeni, protože měli na paměti, jeho Čangčhubovi příkazy předchozí a už byli rozhodnuti se vzdát, ale když jim pobočníci připomněli tyto předchozí příkazy, rozhodli se pevnost nevydat.

Gjalwa Zangpovi došlo, že byl podveden, Čangčhuba mučili a ponižovali, nakonec byl vypuzen z Nedongu a odvečen do města poblíž Sakji, kde měl být uvězněn. Bylo nařízeno sloučení tří provincií, ale protože se nedongští úředníci zdráhali podřídit, ke sloučení nedošlo. Gjalwa Zangpo musel odjet do Sakji a vojáky nechal za řekou u Nedongu.

Mezi ministrem Wangcönem (kterého měli v oblibě jak Sakja Lama, tak mongolský chán Tochan Temür) a Gjalwa Zangpem se již nějaký čas stupňovalo napětí. Druhý si uvědomoval, že

k tomu, aby zůstal u moci, potřebuje silného spojence, a proto poslal k Čangčhubovi poselství, že ho propustí na svobodu a vrátí mu dřívější postavení a privilegia za podmínky, že se proti němu už nikdy nepostaví. A tak byl Čangčub Gjalchhän roku 1352 propuštěn, když strávil tři a půl měsíce ve vězení. Poté co poznal vratkou situaci v samotné Sakji, navrhl svým pobočníkům a úředníkům, aby se na Sakju okamžitě zaútočilo. Nejdříve vpochodoval se svým vojskem do Jamzangu a Thangpoche a obě tyto provincie obsadil. Tak se za tiché podpory Gjalwa Zangpa octla prakticky celá oblast Ü v jeho rukou a mongolský chán v Pekingu mu udělil titul Tai Situ.

Gjalwa Zangpo byl roku 1354 zatčen ministrem Wangcönem a uvržen do vězení, což bylo pro Čangčhuba důvodem, aby na jeho záchranu zakročil. Když byl se svým vojskem pět dní pochodu od Sakji, byl Gjalwa Zangpo propuštěn, ale zbaven úředního postu. V roce 1358 dal Wangcön zavraždit Sakja Lamu Küngpangmu (Künga Gjalchhän, 12. Sakja Lama) a Gjalwa Zangpo byl otráven ve svém venkovském sídle. Čangčhub proto vtrhl do Sakji, Wangcöna nechal uvěznit, vládnoucího lamu sesadil, všechny úředníky nahradil vlastními a zreorganizoval zemskou správní strukturu. Tibet byl rozdělen do mnoha okresů (rdzog), které spravovali hejtmani (rdzong dpon) - Čangčhubovi stoupenci, na různých místech hranic s Čínou byly rozmístěny hlídky a v důležitých místech vojska. Také dal postavit mosty a na poutnických trasách okolo hor Cari (tsa ri) a *Kailās* (gangs rin po che, ti se gangs ri) bylo postaveny domy odpočinku a místa pro uložení zásob. Také usiloval o zrušení systému dědičného guvernérství a snažil se o pozvednutí životní úrovně prostých lidí. V těch dobách byla země bezpečná a vzniklo úsloví „gänmo serkhur - stařena nosící zlato“ (rgan mo ser khur), protože prý mohla stařena s měšcem zlata projít bez úhony z jednoho konce Tibetu na druhý. Nástupcem Čangčhub Gjalchhäna se stal jeho synovec Džamjang Šákja Gjalchhän, který byl také mnichem. (Žakabpa, str. 102-110)

2.2.4 Sönam Gjalchhän Palzangpo, 1386-1434, opatem Dänsathilu pravděpodobně od roku 1417

Mladší bratr Čännga Paldän Zangpowy, byl nadané dítě, které bylo obdařeno jak výborným intelektem, tak i soucitem. Studium započal v 6 letech. Mimo jiných nauk studoval *Hevajra tantru*. Míval ve zvyku zvat učence a „vedl s nimi filozofické dispute“. (Roerich, str. 590)

Když meditoval, uvazoval si vlasy provázkem k trámu u stropu, aby udržel své tělo ve vzpřímené pozici. Gongma Čhenpo (gong ma chen po) ho odsoudil (za co?) a Sönam zůstal v jeho nemilosti po dobu 3 let. (Roerich, str. 591) „Jednoho dne se v něm zrodilo porozumění *Mahāmudře*, podobné (bezoblačnému) nebi a on pochopil v kostce význam všech nauk, aniž by je dříve byl studoval.“ (Roerich, str. 592)

Po smrti 27. Čänngy se pravděpodobně toto jméno stalo titulem opata. *Dharmasvāmin* kláštera Taglung (stag lung) řekl Sönamovi: „Teď už nezůstal nikdo úctyhodný kromě tebe, aby se stal hlavou celé školy Kagjü.“ (Roerich, str. 593) V letech 1417-1434 žil a vyučoval v Dänsathilu a Tsethangu (rtses thang) a pravděpodobně byl opatem těchto klášterů. „Na obou těchto místech podával výklad *Mahāmudry* všem, kteří o to měli zájem, bez rozdílu. Ať toho byli hodní nebo nebyli.“ (Roerich, str. 593) Když pobýval v klášteře, všichni okolo poznávali, že v klášteře pobývá „živý *buddha*“ a následovali jeho pokyny. Obzvláště byl ctěn těmi, kteří strávili delší čas v ústraní. Bezbožní lidé ho naopak cítili jako závaží na svém krku.“ (Roerich, str. 593) Užíval magii, aby „způsobil smrt a nemoc“ těm, kteří škodili klášteru nebo neuposlechli jeho příkazy.

3. Dikhungpa ('bri gung/khung pa)

Je to jedna z nejzajímavějších škol. Důvodem je výčet jejích nauk, stejně jako podílení se na politickém zmatku, v Tibetu v období mongolské dynastie Jüan a čínské Ming. Některé linie se oddělili od Dikhungpy. Z nich nejzajímavější byla linie Lhapa Kagjüpa (lha pa bka' brgyud pa), jejímž zakladatelem byl Gjalwa Lhanangpa (rgyal ba lha nang pa, 1164-1224). Tato odnož působila v Bhútánu a soupeřila zde se školou Dugpa ('brug). (Smith, str. 43)

3.1 Dikhung Kjobpa Džigten Gönpa ('bri gung/khung skyob pa 'jig rten mgon po, 'jig rten gsum mgon, rin chen dpal 1143-1217)

Zakladatelem této větve školy Phagmodu byl Dikhung Kjoba Džigten Gönpa ('bri gung/khung skyob pa 'jig rten mgon po, 'jig rten gsum mgon, rin chen dpal 1143-1217). V rodu jeho otce existovala nepřerušovaná linie *siddhů* ze staré školy Ňingmapy (rnying ma). Byl žákem Phagmodupy a poté co „Vyslechl nespočetné pokyny, zrodila se v něm Moudrost realizující základ všech prvků existence.“ (Roerich, str. 597) Než Phagmodupa zemřel, pobýval Dikhungpa s ním. Phagmodupa mu prorokoval, že se stane později v životě asketou. Dikhungpa byl Düsüm Khjenpou a některými Cejlonskými *arhaty* rozpoznán jako reinkarnace *Nāgārjuny*. (Roerich, str. 599)

Jednou, když se cítil velmi slabý kvůli lepre, pomyslel si Dikhungpa, že nadchází jeho poslední hodina. Chystal se odejít do hor a „učinit své mrtvé tělo neviditelné“. (Roerich, str. 597) Než odešel, klaněl se před obrazem *Avalokitešvary*, který byl jeho ochranným božstvem. Jeho tělo bylo velmi slabé a on položil svou hlavu na zem. Když se rozpomínal na různá utrpení, zrodil se v něm takový soucit, že noc proplakal. Tím byla jeho karma pročištěna a z lepy se vyléčil. „V ten

čas během tří dnů a jednoho dopoledne se moje špatné skutky pročistili.“ (Roerich, str. 597) Potom pochopil všechny nauky, které pojednávají o příčině a následku a měl vizi *Śrī Heruky*.

Jeho věhlas se velmi rozšiřoval. Ve věku 35 přijal všechny klášterní sliby. Okolo tří let byl opatem Dänsathilu. V roce 1179, ve věku 37 let, „přichází do Dikhungu. V tomto roce přijal 100 nových mnichů.“ (Roerich, str. 597) V jeden čas byl počet jeho stoupenců 55 525.

Dikhungpa byl toho názoru, že všechna Buddhova učení je třeba brát doslovně. A že nauky se nemají dělit na ty, které se vykládají obrazně a na ty které se mají vykládat doslova. To je známo jako „Teorie jednoho významu“ ('bri khung dgongs cig). (Roerich, str. 598) Vyučoval všechny nauky patřící do třídy *Prajñāpāramit* a třídy *tanter*. Rozpoznal, že v klášterním prostředí, je společenství mnichů základem samotné nauky a proto zdůrazňoval důležitost předpisů *vinayi* a sám je přísně dodržoval.

Jednou se jeden mnich z Dikhungu dostal do rozepře s Khače Pänčhenem (kha che pan chen, *Śākya Śrī*), což byl velký kašmírský učenec. Šarvátka se týkala mnišského roucha. Tento mnich z Khamu se snažil oblékat a nosit roucho tak jako Pänčhen. Pänčhenův pomocník ho proto srazil a přitiskl k zemi. Po této události se Pänčhenovi *Tāra* odmítala ukázat při jeho meditacích. Po čase, když se mu opět ukázala, řekla mu, že spáchal přestupek proti žáku samotného *Nāgārjuny*. Když potom Pänčhen dorazil do Ü, projevil uznání Dikhungpovi a jeho čin byl očištěn. (Roerich, str. 601)

3.2 Gardampa Čhödingpa ('gar dam pa chos sdings pa), narozen 1180

Byl rozpoznán jako inkarnace *Āryadevy*. Když přišel do Dikhungu, začal pracovat jako metař a později jako sluha na panském sídle. Když pobýval v jeskyni v Dagpo (dags po), byl napaden „všemi bohy a démony Tibetu“. Byl poraněn zbraněmi, které na něho vrhali. Ale „za rozbřesku se božstva a démoni unavili a přijali u něho své útočiště, darující mu *mantry* svých životů.“ (Roerich, str. 603)

Založil klášter Šödar Čhöding (shod dar chos sdings) u Dikhungu. Počet jeho členů se velmi rozrůstal a on dostal strach, že by tento klášter příliš konkuroval Dikhungu. Proto se ho vzdal. Později v Powo (spo bo) založil klášter Phurgön Rinčhen Ling (phur dgon rin chen gling). Jeho učení pokračovalo s jeho synovcem Urgjānpou (u rgyan pa).

3.3 Wön Šerčung (dbon sher 'byung), 1187-1241

Dalším žákem Dikhungpy byl Wön Šerčung (dbon sher 'byung, 1187-1241). Jeho otec byl inkarnací Marpy. Byl starším bratrem Čännga Gampopy (sryan snga sgam po pa) a toužil se stát

jogínem. Ale protože měl velkou důvěru v Pal Gangphuwa (dpal ngang phu ba), přijal mnišské vysvěcení. Gangphuwa rozpoznal, že se stane „velkým vůdcem bytostí“. (Roerich, str. 604)

V Dikhungu dělal Džigten Gönpovi domácího pomocníka. Džigten Gönpa chtěl, aby se Wön stal opatem, ale ten to odmítl z toho důvodu, že se chtěl věnovat spíše meditaci. Po smrti Džigten Gönpa se pečlivě postaral o všechny záležitosti, připomínající jeho památku (*caitya*) a uschoval jeho relikvie.

Vyučoval nauku a uděloval zasvěcení několika vladařům. Setkal se s mnoha indickými *paṇḍity* a také byl zdvořile přijat Sakja Pangčhen Kunga Gjalčchänem (sa skya pang chen kun dga' rgyal mtshan, 1182-1251) Zajímavé je, že v době, kdy neprožíval nejlepší životní období (nemoc, spory), dosáhl pochopení nauky o „závislém vznikání“ (rten cing 'brel bar 'byung ba, *pratītyasamutpāda*) a desátého stupně (sa, *bhūmi*) na „stezce *bodhisattvy*“ (*bodhisattva mārga*). Co se týče literárních prací, pracoval s výše zmíněnou doktrínou „jednoho záměru“ (dgongs gcig) a sepsal různé texty „pro jednotlivce na různých stupních (stezky)“. (Roerich, str. 606)

Balphu Gongpa také chtěl, aby se Wön stal opatem Dikhungu. Ten to však odmítl. Za svého hlavního učitele považoval pravděpodobně Džigten Gönpa. Krátce před svou smrtí řekl, že v budoucnu se jeho tělo, řeč a mysl spojí s tělem, řečí a myslí Džigten Gönpa.

4. Taglungpa (stag lung pa)

Původ této školy je spjat se jménem Taglung Thangpa Tašipal (stag lung thang pa bkra shis dpal, 1142-1210). Toužil velmi po duchovním životě. Ale jeho otec ho od toho odrazoval. Taglungpa tedy uprchl a ve věku 18 let se stal mnichem. (Roerich, str. 612) Otcovi se nelíbilo, že jeho syn má nízké postavení (teprve nedávno byl vysvěcen na mnicha). A tak mu učitel přidělil místo v první řadě při mnišských shromážděních.

S různými lidmi podnikl několik pokusů, aby se dostal do Indie, ale nedařilo se mu. Byl pronásledován několika lidmi (asi poslaných otcem), kteří ho vždy přivedli zpět. Jednou měl v noci sen o vysoké černé ženě, která mu prorokovala, že bude požehnán třinácti božstvy. (Roerich, str. 612)

Několik zázraků a proroctví svědčí o tom, že byl „velkým mužem“. V jiném svém snu stoupal vzhůru po žebříku. Když se chystal dosáhnout vrcholu, velký bílý muž ho zadržel a řekl mu: „Nemůžeš na vrchol, dokud tě tam nepostrčím.“ Později řekl Phagmodupa, že on byl tím bílým mužem v jeho snu. (Roerich, str. 612)

Poté co dorazil do kláštera Phagmodu, Phagmodupa mu oznámil, že byl v minulých životech jeho učitelem. (pozn Jde tedy o jiný systém posloupnosti, než je běžný ve škole Gelugpa, kdy se nástupce vyhledává po smrti dosavadního držitele linie.) Při jedné příležitosti Phagmodupa řekl Taglungpovi: „Držení se *pokynů* znamená úctu k učiteli. *Tajné pokyny* se vztahují k vlastním zkušenostem každého jedince.“ (Roerich, str. 613) Phagmodupa často zdůrazňoval Taglungpovu důležitost jako svého následníka. Říkal, že Taglungpa potřebuje znát všechny nauky, které učí. Taglungpa si proto zapisoval vše, co Phagmodupa řekl.

Navštívil mnoho jiných klášterů. Navštívil také klášter Lungšö (klungs shod), kde se spřátelil s některými příslušníky Kadampy. Ti mu říkaly, že by měl začít nosit jinou čepici (pravděpodobně takovou, jakou nosí oni). Taglungpa odpověděl, že jeho čepice je dobrá jako ochrana proti zlodějům. Když navštívil ještě jiná místa, odešel do Taglungu (stag lung), kde založil poustevnu a usídlil se zde spolu s 18 žáky. (Roerich, str. 614) Phagmodupa učinil proroctví, že Taglungpa odejde na sever (asi do Khamu). O několik let později byl Taglungpa pozván právě do Khamu. Na cestu se vydal, ale je nejasné, zda k cíli své cesty dorazil a jak dlouho zůstal, než se vrátil zpět.

Taglungpův život je popisován jako disciplinovaný a strohý. Málo jedl a setrval v mlčenlivosti, s tou výjimkou, když vyučoval. Jeho žáci mívali vidění, v nichž viděli Taglungpu v mnoha podobách – jako *Avalokitešvaru*, *Vajravārahī* (rdo rje phag mo, družka *Cakrasamvary*), jako Phagmodupu a podobně.

Předchozí lze shrnout takto: Narodil se v roce 1142. Ve věku 18 let byl ordinován na mnicha. Ve věku 24 let odešel do Ü a po dobu 6 let navštěvoval Phagmodupu ('gro mgon). Když mu bylo 29 let, přišel do Phongdo (phong mdo) a sedm let strávil tam a také pobýval v Sale (sa gle) a Thanggo (thang mgo). Potom žil tři roky v Sewalungu (se ba lung). Do Taglungu přišel roku 1180. Strávil zde 30 let a shromáždilo se zde velké množství mnichů. V čase jeho smrti tu žilo více než 3000 mnichů. Jako obětiny mu bylo nabídnuto mnoho knih, zlata a stříbra. Stejně tak jako u mnohých jiných světců popisovaných v Letopisech, došlo také u Taglungpy k tomu, že po kremaci bylo z popela vyzdvíženo nespálené srdce, jazyk a oči. Gö Lotsāwa je opatrný, když popisuje tento druh detailů, které by se dali nazvat potvrzením pravosti či pravdivosti. Mezi tyto události patří předpovědi příchodu světce, znamení v průběhu těhotenství a narození, předvádění zázraků, svědectví o jasnozřivosti a znamení při smrti. (Roerich, str. 621)

4.1 Rinčhengön, Kujälwa (rin chen mgon, sku yal ba), 1191-1236

Byl nástupcem Taglung Tangpy a také jeho synovcem. Za dobu jeho opatství se klášter Taglung rozšiřoval a stala se z něj veliká instituce. Dědění opatství tímto způsobem je běžným

jevem v této části Letopisů. Avšak příbuzný z rodiny nebo klanu přijímá mnišskou ordinaci a je žákem svého předchůdce, takže podmínkou opatství není jen příbuzenský poměr. Taglungpa ve skutečnosti žádal, aby bylo následnictví předáno jeho synovci ještě před tím než se dítě narodilo. Je-li tato zpráva pravdivá, ukazovalo by to na to, že patriarchové si možná takto vybírali své synovce za nástupce. Taglungpa dokonce nutil rodiče, aby bylo dítě ordinováno i proti přání matky. Dítě bylo nakonec dáno do opatrovnictví svému strýci na dobu 8 let. Když byl ordinován na klášterního novice, vyšlo najevo, že dítě je trochu divoké. Tyto detaily ukazují na různé tlaky, vkládané na laickou obec, aby se podvolila požadavkům kláštera. (Roerich, str. 621)

Bylo zmíněno, že Rinčhengön byl emanací Phagmodupy, Taglungpova učitele. Tato zmínka o emanacích je neobvyklá pro tuto část textu v Letopisech. Institut reinkarnovaných lamů totiž není běžný pro menší větve školy Kagjü v tomto časovém období. Bylo řečeno, že během jeho opatství se klášter Taglung rozvíjel a bohatl. Bylo postaveno několik *stūp* a velký klášter, který nakonec hostil na 5000 mnichů. Tento druh rozvoje klášterů, který je zaměřen na materiální zabezpečení a spojení s laickými patrony se zdá být charakteristický pro tuto dobu. Nicméně bylo také období, kdy mnoho žáků Rinčhengöna opustilo a klášter pustl. Takto velký klášter musel mít vytvořen složitý systém výměn, dodávek a ochrany patronů, který musel být udržován v chodu. Což také vytvářelo napětí mezi laickou veřejností a kláštery, mezi patrony a patriarchy a mezi klany a církevními elitami.

Co není zpočátku nápadné v první části 8. kapitoly Letopisů, je zajímavý způsob propojení důležitých postav školy Kagjü se svými duchovními učiteli. Nejnápadnější je to právě v této části o Taglungpově linii. Když Gompa (sgom pa) přišel navštívit Taglungpu v Sele (se gle), zřetelně slyšel hlas Phagmodupy, který vycházel z vnitřku domu. Když vstoupil, zjistil, že je to Taglungpa. (Roerich, str. 615) Podobně se stalo, když Taglungpa seděl na svém místě a jeho žák, který se na něj díval, ho zaměnil za Phagmodupu. (Roerich, str. 619) V této linii se tento jev stal běžným. Podobně byl spatřován Rinčhengön mnoha lidmi jako Taglungpa, první opat Taglungu. A rozvinul se do té podoby, že mistrové linie byli takto zaměňováni za různé ústřední postavy *buddhistické* historie a různá božstva. O Rinčhengönovi se říká, že se manifestoval v různých podobách a mnozí ho viděli jako *Buddhu Śākyamuniho*, *Cakrasaṃvaru* a jiná božstva.

Jednou Rinčhengön pracoval na stavbě kaple a když zasahovaly do skály a začala ho bolet noha, což považoval za znamení. Místní řekli, že tato hora je „Horou života“ (bla ri) jeho učitele (Taglungpy) a tím, že ji poškozují, poškozují sebe. Tato událost ukazuje na další případ, kdy je žák propojen se svým učitelem (předchůdcem). A také na to, že důležité postavy jsou duchovně propojeny s konkrétním místem nebo geografickou lokalitou, kterou pak činí posvátným místem.

4.2 Sanggjä Jarčön (sangs rgyas yar byon, 1203-1272)

Byl žákem Rinčhengöna. Nebyl jeho synovcem, ale Letopisy popisují, že byl k duchovnímu životu přiveden díky svým sklonům. Stejně jako mnoho jiných lamů v této části textu projevuje silný zájem o linii a následnictví. Když Rinčhengön zemřel, stejně jako jeho předchůdce, postavil Sanggjä Jarčön *stūpu* pro uschování ostatků. (Roerich, str. 627)

4.2.1 Uchovávání ostatků opatů a vztahy s patrony

Tradice uchovávání ostatků posiluje kult *buddhovského* těla (*nirmānakāya*), který se dostal do popředí v době renesance buddhistické nauky v Tibetu; posiluje kult patriarchů – „mumifikování linie“ pro příští generace; vytváří se tím poutní místo; je to další objekt spojený s linií, který potřebuje pravidelnou údržbu, což posloupnost upevňuje. (Roerich, str. 628)

Jak se ve 13. století kláštery rozrůstaly a stávaly se bohatšími a mocnějšími, bylo pro ně nutností udržovat harmonické vztahy se svými politickými patrony. Díky těmto vztahům mohly kláštery a s nimi spřízněné linie vzkvétat. Na toto téma podávají Letopisy zprávu o setkání Sanggjä Jarčöna s lokálním panovníkem. O kterého panovníka šlo, se Letopisy nezmiňují. Zdá se, že mezi nimi byli nejprve rozepře, které pak urovnali. Sanggjä Jarčön poté požádal panovníka, aby ochraňoval klášter. (Roerich, str. 629)

Díky vztahu patron-učitel vznikla také jedna z prvních tištěných knih v Tibetu. Ačkoliv se nejedná o školu Kagjü, ale o školu Sakja, ukazuje se zde význam a jedna z výhod těchto vztahů. D. Berounský o tom píše: „První delší známou tištěnou knihou je edice *Hevajra tantry*, kterou nechal kolem roku 1270 vytisknout Phagpa Lodö Gjacchän ('phags pa blo gros rgyal mtshan, 1235-1280) v Číně pod patronací tehdy vládnoucích Mongolů. Toto spolu s dalšími tibetskými tisky ukazuje na iniciační roli vládnoucích vrstev tehdejší Číny na rozšíření dřevotisku v Tibetu. V Centrálním Tibetu se totiž i po této době objevují jen krátké tištěné texty a dřevotisk se jako alternativa rukopisů pro delší texty prosazuje až ve století 15., kde se objevují rozsáhlejší dřevotisky z kláštera Gandän nedaleko Lhasy a z kláštera Sakja, hlavního sídla stejnojmenné buddhistické tradice.“ (D. Berounský, *Archaická tibetská literatura*, 2013, str. 19)

4.3 Maṅgala Guru, 1234-1297

Žák a synovec Sanggjä Jarčöna. Od mládí byl velmi dobře vzděláván. V Letopisech je vylíčen jako první Taglungpův následovník, který se snažil propojit učenost s meditační praxí. První dva patriarchové linie Taglungpa se soustředili především na stavbu a zvelebování klášterů, rozšiřování materiálního bohatství a posilování politických kontaktů. Nyní v polovině 13. století, kdy byla škola konsolidovaná, se mohla soustředit na rozvoj vzdělávání.

4.3.1 Učenost a meditace

Během jeho života se uvnitř linie objevilo napětí mezi „učeností“ a „meditací“, které je charakteristické pro školu Kagjü a objevuje se v literatuře této školy. Sanggjä Jarčön mu doporučoval, aby přestal s formálním vzděláváním a věnoval se v ústraní meditační praxi. Maṅgala Guru strávil v odloučení 16 let. Jeden z jeho výroků vyjadřuje názor na tuto problematiku: „Naše duchovní linie je Linií meditační praxe, proto je pro nás meditace daleko důležitější než formální studium.“ (Roerich, str. 630)

4.3.2 Vztahy mezi menšími liniemi

Vztahy mezi patriarchy menších škol existovali a byli důležité. *Maṅgala Guru* na znamení úcty daroval khatak (kha btags) Lingröpovi (gling ras pa), ten mu na oplátku poskytl zásoby jídla. Letopisy se v této pasáži zmiňují o napětí mezi školami Dikhung a Taglung.

V této části Letopisů se přerušovaně objevují zmínky o kontaktech s Mongolskými a Čínskými panovníky. Kontakty s Čínou a jinými zeměmi jsou pro toto časové období významné a obzvláště pro Kagjüpy, kteří měli svou základnu ve Východním Tibetu, tedy v blízkosti hranic s Čínou.

4.4 Namkha Palzangpo (nam mkha 'dpal bzang po), 1333-1379

Byl žákem *Ratnākary*. V Letopisech je popisován jako předčasně vyspělý a inteligentní. Připouštěl, že byl inkarnací syna Juma (yu mo), zakladatele školy Džonang (jo nang pa). S tímto opatem končí tradice předávání opatství ze strýce na synovce, a posloupnost opatů Taglungu v pozdějších letech, je daleko rozmanitější. (Roerich, str. 635) V Letopisech se líčí, že v mládí byl přirozeně přitahován k duchovnímu životu. Během svého života získal několik přezdívek. „Byl nazýván Jöntän Gjamtsö (yon tan rgya mtsho), Küngawo (kun dga' bo), Namkha Rinčhen (nam mkha rin chen). 'Díky síle mých dřívějších skutků jsou má jména početná,' řekl.“ (Roerich, str. 635) Podobně jako předchozí opati užívali indická jména pro zvýšení své prestiže, v tomto časovém období je možná jména opět užíváno za podobným účelem, protože čím významnější postava, tím má více přídomků. Nicméně je také možné, že tato mnohost jmen vznikla samovolně, právě díky věhlasu a známosti jejich nositele.

Od předchůdce Namkha Palzangpa (*Ratnākara*) se linie začíná dělit na menší větve. Jedním z důvodů tohoto dělení, je přijetí prvků a nauk jiných škol do systému vlastního. Mezi jiné prvky, které byly přijaty v tomto období, patřily *Kālācakra* tantra, Nauka o cestě a ovoci, Lamde (lam 'bras). Letopisy se zde vůbec poprvé zmiňují také o předávání klasických nauk *mahāyāny*, jako *Bodhisattvacaryāvatāra*.

Namkha Palzangpo je příkladem učence-držitele linie, který prošel hlubokým scholastickým vzděláváním. Tento klášterní vzdělávací systém plodil intelektuálně silné uchazeče o opatský trůn ve 14. století. Ve škole Kagjü však na uchazeče nebyli kladeny nároky pouze intelektuální. Uchazeč také musel podstoupit hlubokou meditační praxi v ústraní.

Gö Lotsāwa uvádí, že ohledně data Palzangpova úmrtí, našel nesrovnalosti. Nejmenovaný zdroj uvádí datum 1379, zatímco Palzangpův životopis (rnam thar) podává datum 1382. V Letopisech je vidět autorův zájem o historickou přesnost míst a dat. Je-li toto historické dílo reprezentativní pro svou dobu, pak v 15. století obecně dochází ke zvýšení významu přesnosti historických dat. S (klášterními) institucemi vznikly knihovny a spisovatelé. Pravděpodobně tím, jak bylo sepisováno více textů, dochází ke zpřísnění (historického) literárního stylu, pokud jde o osoby, data a lokality.

4.5 Taši Paltsek (bkra shis dpal brtsegs, 1359-1424)

Byl žákem Namkha Palzangpa. Jeho studium může být ukázkou způsobu, jakým byli vzděláváni vysocí církevní hodnostáři. Tento způsob vzdělávání započal okolo 14. století a v podobném stavu trvá dodnes.

V mladém věku přijal sliby novice a započal se studiem. Ve věku 18 let se stal opatem Taglungu. Vzdělávání budoucích hlav klášterních institucí od mladého věku, má své výhody. Opat je pak delší dobu ve své funkci, kláštery a jejich linie jsou stabilnější, dítě získává už od velmi mladého věku návyky, které bude jako hlava klášterní instituce potřebovat. (Roerich, str. 638)

Cestoval mnoho po středním Tibetu (dbus). Mezi místa, která jsou v Letopisech zmiňována, patří dále Tsang (tsang), Lhasa, Gampo (sgam po), Zang Lung, Horní Kham, Čimphu. Některé cesty byly poutní. Je zmíněno, že přinesl obětiny k soše Džowo (jo bo) v Džokhangu a jiným posvátným místům. A také plnili účel „šíření nauky“. (Roerich, str. 641) Na některých místech předvedl zázraky a tato místa vysvětlil, aby přilákal návštěvníky k poutním místům. Některé cesty byly „pracovní“, kdy získával přenosy nauk od různých specialistů. A vytvářel přátelské vazby a vztahy (vystupoval jako prostředník při řešení sporů) a přátele potom zval, aby ho navštívili v jeho domovské lokalitě a sám byl pozván na různá místa. S upevněním a konsolidací klášterů se zdá, že měli opati dostatek volného času vyrážet na cesty, představovat své učení a získávat stoupence.

4.5.1 Historické pozadí

Hlavními tantrickými texty jsou *Hevajra*, *Cakrasaṃvara* a *Kālācakra tantra*. Avšak Taši Paltsek se zabýval také *Guhyasamāja tantrou*. Také obdržel nauky Lamde a učení *Nigumy*, mezi které patřilo Šest *dharem* (Šest jóg). V těchto Šesti naukách můžeme spatřovat paralelu k Šesti

jógám *Nāropy*. Zdá se, že ve 14 století docházelo k přenosu nauk také mezi různými školami. Důvodem absorbování nauk sousedních klášterů a škol, mohla být snaha prohloubit a rozšířit vlastní systém, ale také mohlo jít o formu soutěžení mezi školami. Tyto výměny musely vyžadovat harmonické vztahy mezi kláštery různých škol.

Konec 14. století byl dobou politického neklidu. Okolo roku 1380 „dochází k nepokojům v linii Phagmodu“. (Roerich, str. 641) Taši Paltsek byl tímto znepokojen a vystupoval jako prostředník urovnání sporu. Nepokoje vznikly někde ve středním Tibetu. „V tomto čase Džongdži Sönam (jong ji bsod nams) z Dikhungu vedl válku v Rongpu (rong po). Taši Paltsek se snažil vyjednat náhradu za přehnanou výši pokuty, která byla stanovena pro druhou stranu sporu, ale Džongdži Sönam ho neposlechl.“ (Roerich, str. 642) Taši Paltsek jako vyjednaváč, neměl velký úspěch. Letopisy neuvádějí, kdo byl Džongdži Sönam.

4.6 Sanggjä Wön (sangs rgyas dbon), 1251-1296

Byl žákem Sanggjä Jarčöna. Jeho důležitost spočívá v tom, že v Khamu založil klášter Riwoče (ri bo che), který byl až do roku 1959 hlavním střediskem školy Kagjü. Byl považován za emanaci Gampopy.

Od mladého věku předváděl různé zázraky. Opatem Taglungu byl pouze po dobu jednoho roku. Pravděpodobně došlo k nějakým rozepřím ohledně opatství, ale podrobnosti Letopisy nezmiňují. Gö Lotsāwa tak jako na jiných místech svého textu, odbývá okolnosti vztahující se k neshodám a rozepřím uvnitř klášterních komunit. Sanggjä Wön byl natolik rozhořčen, že sbalil posvátné předměty, mezi nimi i Milaräpovu hůl a naběračku a odešel do Khamu, kde založil klášter Riwoče. Gö Lotsāwa ho nazývá „největším kláštelem v Khamu“. (Roerich, str. 652) Smith uvádí: „V důsledku pletich a intrik, které podněcovali Sakjapovští lamové, byl Sanggjä Wön (sangs rgyas dbon, 1251-1296), který náležel k bohaté východotibetské rodině, nucen opustit klášter Taglung. Roku 1276 založil klášter Riwoče (ri bo che). Riwoče se stalo téměř samostatnou linií. Podobně jako v případě Dikhungpy, také obě menší odnože Taglungpy (Taglung, Riwoče), byli od 15. století silně ovlivněny učením Staré školy (rnying ma).“ (Smith, str. 43-44)

4.7 Klášter Taglung (stag lung)

Podle Gö Lotsāwy unikl tento klášter plenění Mongolských oddílů. Podle jeho tvrzení byl tento klášter nepřekonatelný kláštery jinými, protože existovalo přísné pravidlo, podle kterého “se ženy nesměly ani podívat do směru, kde se klášter nacházel a pokračování náboženské praxe tam 'nebylo spáleno' (jako v Dikhungu). Bylo tak tomu díky požehnání *siddhů*, kteří se vyskytovali

v řadách učitelů tohoto kláštera. Myslím si, že tito učitelé byli specialisty na provádění obřadů přinášejících příznivé okolnosti, a proto se klášter těšil dlouhé existenci.“ (Roerich, str. 650)

Téma žen, které ohrožují rozvoj klášterů, se objevuje znovu a znovu v dalších kapitolách Letopisů. Zajímavé také je, že Gö Lotsāwa spojuje „dlouhověkost“ kláštera s rituálními dovednostmi jeho opatů. Tantrické rituály ve své nejvyšší formě, museli být hlavním faktorem v získávání přízně patronů a vztazích s laickou komunitou.

Klášter Taglung a Dikhung spolu vedli soutěž nebo dokonce válku, ale neuvádí se důvod. „Později, když se osazenstvo Dikhungu spolu se svým patronem - lokálním panovníkem shromáždili na pláni u Tsethangu, byli naprosto poraženi stovkou Taglungpů.“ (Roerich, str. 650) Tím se vysvětlují narážky dřívějších kapitol, odkazující na napětí mezi těmito liniemi.

5. Thopupa (khro phu pa)

Vznik této větve školy Kagjü se váže k žákovi Phagmodupy a Kündän Räpy (kun ldan ras pa, 1148-1217), který se jmenoval Gjaltsa (rgyal tsha, 1118-1195).

5.1 Gjaltsa (rgyal tsha), 1118-1195

Byl svým otcem nabádán, aby se oženil, ale Gjaltsa se zajímal spíše o klášterní život. Podobný příběh popisuje také Phagmodupův životopis a jiných. Gjaltsa je považován za zakladatele linie Thopupa Kagjü, ačkoliv její jméno je odvozeno od Thopupa Lotsāwy, jeho synovce. (Roerich, str. 705)

Gjaltsův mladší bratr se jmenoval Lündän. Tradičně je v Tibetu udržován zvyk, že jeden z bratrů zůstává v domácnosti, stará se o rodinu a zajišťuje její pokračování, zatímco druhý bratr je poslán do kláštera (aby zajistil pokračování duchovní linie). Tak je rodina spjatá s konkrétním klášterem nebo linií a tvoří se tak spojení mezi laickou a klášterní komunitou. Nicméně existuje také hodně případů, kdy klášterní vysvěcení přijmou oba (nebo i všichni) bratři; jako v případě Gjaltsa a Lündäna.

5.2 Thopu Lotsāwa (khro phu pa, 1173-1225)

Thopu Lotsāwa je jeden z nemnoha překladatelů ve své linii. Je známý proto, že pozval do Tibetu tři učitele z Indie: *Mitru*, *Buddhu Śrī* a *Śākya Śrī Bhadrū* (kha che pan chen).

Thopupa cestoval po Kašmíru, Nepálu a Indii. Nechal postavit několik velkých klášterů a soch. Letopisy zmiňují, že měl za žáka také ženu jménem Mačig Rema (ma gcig re ma), která pod

jeho vedením dosáhla osvětlení. Nakonec pasáže o této škole v Letopisech jsou krátce zmiňováni jeho žáci. Jsou dána pouze jejich jména bez dalších informací.

Tato škola v současnosti zřejmě již neexistuje jako samostatná. Smith píše, že škola přestala mít svou nezávislou totožnost před 17. stoletím. A dodává, že také Butön (bu ston rin chen grub, 1290-1364) pocházel z této školy. (Smith, str. 44)

6. Dugpa ('brug pa)

Jméno školy pochází od jména kláštera Namdug (gnam 'brug). Tento klášter založil Tsangpa Gjarä Ješe Dordže, který je také považován za zakladatele školy Dugpa. (Smith, str. 44) Pravděpodobně v této škole vznikla tradice biografických textů s názvem Sertheng (gser 'phreng), doslova „Zlatý růženec“, soubor životopisů význačných učitelů. Smith uvádí, že tyto biografie uchovávají nejopatovanější pokyny (man ngag) tradice. A stejně jako jednotlivé životopisy lamů (rnam thar) mohou sloužit jako zdroje spolehlivých historických dat. (Smith, str. 39)

Smith dále píše: „Je pravděpodobné, že Sertheng vznikl v tradici Dugpa ('brug) a Taglungpa (stag lung), ve kterých texty Lamchö (bla mchod, *gurupuja*) a životopisy (rnam thar), dosáhli nejvyššího stupně rozvoje, a užívali se k liturgickým a kontemplativním účelům. Růžence se však v žádném případě neomezují jen na školu Kagjü. Dege (sde dge) vydání kolekce Lamde lopšä (lam 'bras slob bshad) obsahuje sedm svazků životopisů lamů linie přenosu nauky Lamde školy Sakja (sa skya). Vostrikov (A. I. Vostrikov, *Tibetská historická literatura*, 1962, str. 109-111) popisuje podobné texty linie přenosu nauky Lamrim (lam rim) školy Gelug (dge lugs).“ (Smith, str. 39)

6.1 Tsangpa Gjarä Ješe Dordže (gtsang pa rgyas ras ye shes rdo rje, 1161-1211)

Tento mistr založil rovněž klášter Longdol (klong rdol) v Kjišö (skyid shod) a klášterní komplex Ralung (rwa lung), který se měl stát hlavním centrem princů-opatů klanu Gja (rgya), vysokých církevních hodnostářů školy Dug. (Smith, str. 44)

Tsangpa Gjarä byl Lingräpüv (gling ras pa) žák, který byl považován za emanaci *Nāropy*. Sepsal velké množství prací. Letopisy uvádějí číslo 23. (Roerich, str. 664) Měl mnoho žáků. Jeden z nich, Göcchangpa (rgod tshang pa) založil jednu z hlavních odnoží školy Dug, „Horní dugpa“ (stod 'brug) a Loräpa (lo ras pa) založil druhou z hlavních odnoží, „Dolní dugpu“ (smad 'brug). Tödug dala vzniknout celé řadě důležitých škol. Mezi jinými to byli: Nering Kagjü (ne rings), Dowočewa (mdo bo che ba), Janggön Kagjü (yang dgon). Ze školy Janggön nakonec vzešla linie Bara Kagjü ('ba' ra), která si zachovala svou identitu až do roku 1959. (Smith, str. 45)

Od mladého věku byl vychováván učitelem z tradice Bön (bon). S Phagmodupou se setkal v Ralungu (rwa lung) a získala v něj důvěru. Následoval ho do kláštera Naphurgön, kde obdržel pokyny. Letopisy říkají, že rychle rozvinul vnitřní teplo a mohl nosit pouze bavlněnou róbu. Po dlouhou dobu churavěl planými neštovicemi, z čehož se vyléčil. S tím souvisí příhoda, kdy se stavěl chrám objednaný Lingrāpou. Tsngpa nechtěl pomáhat při stavbě (protože byl nemocný?), ale nakonec byl přesvědčen, aby pracoval. Tato zpráva připomíná Milarāpův životopis. Jiná příhoda popisuje, jak Tsongpa porazil jednoho ze svých učitelů v debatě (bsdus grwa). (Roerich, str. 665)

Jeho životopis zosobňuje meditaci Milarāpy a učenost *Nāropy*. Tsangpa dělá radost svému učiteli jak fyzickou prací, tak úspěchy ve studiu, vítězí v debatách a potom odchází do ústraní, aby meditoval. Poté co dosáhl znaků úspěchu, řekl mu učitel: „Vznešený Mila také dosáhl těchto zkušeností! To je skvělé!“ (Roerich, str. 666)

Lingrāpa mu předal vedení kláštera Naphurgön a udělil mu zmocnění zabývat se praktikováním „dovedných prostředků“ (thabs, *upāya*). Výraz thabs znamená „způsob, prostředek, jakým se něco provádí“. Pro nauku ho poslal za jednou ženou. Ta mu doporučila, aby se stal mnichem. Doporučila mu klášterní život oproti praxi s tantrickou družkou. A že život v celibátu je ušlechtilejší než praxe „vhodných prostředků“. Její role je podobná roli „modré ženy“ v životopise Lingrāpy. Obecně se dá říci, že v tibetském žánru životopis (rnam thar), je úloha ženy dvojznačná. Na jedné straně ženský element ohrožuje klášterní život a instituce, na druhé straně je symbolem a zdrojem literární inspirace. (Roerich, str. 667)

Potom odešel do meditačního ústraní. Setkal se tam s mnoha překážkami, které překonal. Potom objevil termu (gter ma), kterou tam zanechal Rächung. Tradice terem se ve škole Kagjü objevuje vzácně. Proto tento nález jistě zvětšil jeho věhlas. Ve věku 33 let přijal konečné klášterní svěcení, z něhož se dlouho vykrucoval. Vzpomeňme, že jeho učitel také nebyl mnich. Nakonec ho přemluvil Lama Žang. Nakonec založil klášter Namdug (gnam 'brug), který se stal centrem této linie, ale rozptýlil své následovníky. Podle Gö Lotsāwy se jeho žáci a jejich následovníci rozptýlili po celé Tibetu. Letopisy také zmiňují, že svým žákům doporučoval žít v poustevnách, neúčastnit se logických debat a debat o filozofických pohledech jiných škol. Z toho vyplývá, že linie Dugpa je linií, která dává přednost meditaci před učeností. Napětí mezi ideálem meditace a ideálem učenosti se stále objevuje v životopisech školy Kagjü. (Roerich, str. 668-669)

Mnoho nauk této školy přešlo od Lingrāpy k Tsangpovi Gjarä. Nejdůležitější nauky příznačné pro tuto školu jsou soustředěny kolem termy „Roňomkor Dug“ (ro snyoms skor drug), kterou ukryl Rächung (ras chung) a objevena byla Tsangpa Gjaräm. Jiný Tsangpův systém pokynů

byl Tendel (rten 'brel), esoterická podoba nauky o „závislém vznikání“ (rten cing 'brel bar 'byung ba, pratītyasamutpāda). (Smith, str. 44)

Letopisy rozdělují jeho hlavní žáky do tří skupin: „První dva velcí synové“ Pariwa Khjenpä Dagpo (spa ri ba mhyen pa'i bdag po) a Kjangmo Khapa (rkyang mok ha pa). (Roerich, str. 670) Pariwa založil klášter Pari Čangčhubling (spa ri byang chub gling). Kjangmo Khapa založil klášter Kjangmokha (rkyang mok ha) v Buru (bur).

„Prostřední dva“ žáci Gjajäpa (rgya yags pa) a Dämopa ('bras mo pa). Tito čtyři žáci Tsangpa Gjaräa založili čtyři menší linie Dug. Podle Smithe byla významnější pouze linie Gjajag Kagjüpa. (Smith, str. 45)

A „Poslední dva“ byli Loräpa (lo ras pa) a Götsangpa (rgod tsang pa).

6.2 Lingräpa (gling ras pa, pad ma rdo rje), 1128-1180

Je důležitou postavou z několika důvodů. Byl učitelem Tsangpy Gjärä a žákem Phagmodupy. Jeho životopis mu dává statut legendární bytosti. Ačkoli byl žákem Phagmodupy, který velmi dbal na dodržování řádových pravidel, Lingräpa může být nazýván „polovičním mnichem“. Možná proto - stejně jako Milaräpa nebo *Padmasambhava* – měl velmi dobré vztahy s laickou komunitou. Podobně jako *siddhové* z dřívějších dob, také on měl manželky, zpíval písně a kromě duchovních záležitostí se věnoval také světským činnostem. Navzdory tomu však byl velmi ctěný vlastní linií. Jeho život byl inspirací pro mnohé učitele linie Dug, kteří nechtěli žít v celibátu. (Roerich, str. 659)

Byl synem astrologa a *tantrické* lékařky. Jako dítě studoval medicínu a ve věku 17 let přijal mnišské sliby novice. Nakonec obdržel konečné vysvěcení a podle Letopisů studoval *tantrické* texty jako *Kālācakra*, *Cakrasaṃvara*, *Yamāntaka* (*Vajrabhairva*, gshin rje gshed, rdo rje 'jigs byed, hrozivá forma *Mañjuśrīho*) a *Vajravārahī* (rdo rje phag mo, hrozivá forma *vajra* jogínky, yum *Cakrasaṃvary*) pod vedením Ra Lotsāwy.

Ra Lotsāwa Dordže Dagpa (rdo rje grags pa 1016-1128?) byl překladatelem mnoha textů ze sanskrtu týkajících se *Yamāntaky*. Studoval v Indii pod vedením *Atīshi?* (*Dīpaṃkara Śrī Jñāna*) a *Nāropova* žákem. On sám nenapsal žádný text. Je spojený s klášterem Samyā, univerzitou Nālanda a školou Ňingma.

Jednou při cestě za almužnou se Lingräpa setkal se ženou jménem Mänmo (sman mo). Gö Lotsāwa píše, že ho žena sváděla a on z důvodu karmického dluhu nebyl schopen jí odolat. Brzy na to se s ní oženil a pár vyhledal Rächungpu, aby jim dal pokyny. Po získání pokynů začali nosit

bavlněná (ras) roucha. Když putovali do Loro (lo ro), setkali se se Suma Rápou, Rächungovým žákem, který jim předal pokyny, a oni s ním zůstali 2 roky. V tomto období měl Lingräpa sny, předpovídající úspěch v duchovní praxi. V Kagjüpovských životopisech jsou sny běžným tématem, stejně jako první setkání žáka s učitelem.

V roce 1165 Lingräpa putoval do kláštera Phagmodu, kde se setkal s Phagmodupou. Hned při prvním setkání ho Phagmodupa zaujal a Lingräpa v něho získal důvěru. I když Phagmodupa neměl rád ženaté jogíny, Lingräpu si oblíbil. Nicméně mu doporučil, aby poslal svou ženu Mänmo zpět, což Lingräpa učinil. Ale zanedlouho si našel jinou ženu ze Zangri (zangs ri), kterou se potom také snažil rozejít, ale ona ho následovala na cestách a při jedné cestě zemřela, a podle Letopisů se stala „duchem lesů“.

Proměna ženy ze Zangri na lesního ducha, je zajímavá. Ženy jsou často v mnoha kulturách spojovány s přírodou a plozením. V tibetské kultuře je tento archetyp vtělen do populárního ženského božstva Zelená *Tāra* (sgrol ljang), která je na mnoha vyobrazeních obklopena květinami a stromy. Čteme-li pasáž o proměně v lesního ducha symbolicky (což se nabízí), pak žena ze Zangri by byla symbolem přírody, tzv. „nižší přirozenosti“ Lingräpy, se kterou se potýkal, a která ho pronásledovala.

Po Pagmodupově smrti cestoval Lingräpa po celém středním Tibetu. Na žádost Lamy Žanga vystupoval jako prostředník při sporu s Mongoly a vyjednal zastavení přísunu dalších Mongolských oddílů. Lingräpa buď založil, nebo převzal klášter Naphurgön (sna phur dgon).

Sepsal asi 10 textů, mezi kterými jsou i básně psané v podobném stylu jako indickému básně *doha*. Ty se později staly velmi známé ve všech liniích Kagjüpy. Lingräpa studoval styl *doha* u Parphuwy (spar phu ba) a sepsal k němu komentáře. Inspirován viděním „modré ženy“ sepsal výklad k některým *tantrám*. Gö Lotsāwa píše, že se zaměřoval na to, aby tyto komentáře sepsal sám, bez vyšší inspirace.

Lingräpova smrt byla uspíšena setkáním dvou mužů, kteří porušili tantrické sliby. Setkání způsobilo, že se Lingräpovy zuby secvakly k sobě a on zemřel. Karmické závislost minulých skutků s některými nemocemi a chorobami je tématem, které se objevuje v celých Letopisech. Toto téma se objevuje v tibetské kultuře do dnešních dnů. (Roerich, str. 659-664)

6.3 Sanggjä Wönrä Darma Sengge (sangs rgyas dbon ras dar ma seng ge, 1177-1237/38)

V Modrých letopisech se popisují linie synovců, počínaje Tsangpovým synovcem jménem Wönrä Darma Sengge. Co se týče synovců, kteří přebírají po svých strýcích opatství, jde o

zajímavé osoby pouze výjimečně. Obvykle jsou to žáci pocházející z často neznámého prostředí, kteří se stanou hlavními postavami linie, a kterých životopisy se stanou pro školu „klasikou“. Opat kláštera, který si své místo musel zasloužit, je také mnohem cennější pro své následovníky, než opat, který „zdědí křeslo“. (Roerich, str. 671)

Smith o tomto dědění opatství píše, že tím jak se guruové školy stávali známými, přitahovali velké množství příznivců a žáků do svých izolovaných poustev a tak začali vznikat velké kláštery. Oblíbení synovci dědili po svých strýcích jejich poustevny. Pokud byl synovec inteligentní, měl velkou šanci, že bude uznán jako hlavní žák svého strýce a jeho následník. (Smith, str. 60)

Tato škola se díky jednomu žaku Sanggjä Wönräa rozšířila také do Bhútánu. Smith o tom píše: „Hlavní kláštery Tsangpy Gjarä přešli pod vedení jeho synovce, kterým byl Sanggjä Wönrä Darma Sengge. Rodina Gja (rgya) spravovala a řídila klášter Ralung do roku 1616, kdy Ngagwang Namgjal (ngag dbang rnam rgyal, 1594-1651) byl nucen přehnout do Bhútánu. Důvodem jeho útěku bylo nepřátelství dynastie Tsang (gtsang). Ngagwang náležel k dynastii (rodině, klanu) Gya a byl rozpoznán jako inkarnace Päma Karpy (padma dkar po, 1527-1592). Do roku 1616 byl Ralung centrem školy Bardug (bar 'brug, střední Dugpa), skrze které dynastie Gja vládla. Prvním, kdo uvedl učení Tsngpa Gjarä do Bhútánu, byl žák Sanggjä Wönräa, jménem Phadžo Duggom Žigpo (pha jo 'brug sgom zhig po).“ (Smith, str. 44)

Po útěku Ngagwang Namgjala byl Ralung a jeho pobočky zabaveny dynastií Tsang, a byli předány Pagsam Wangpovi (dpag bsam dbang po), který byl hlavním rivalem Ngagwanga při rozpoznávání reinkarnace Tsangpa Gjarä a Päma Karpa. Centrum školy Čangdug (byang 'brug, horní Dugpa) se nyní přesunulo do Padma Karpova kláštera Sangngag Čhöling (gsang sngags chos gling) a klášter Ralung čekal úpadek. Nevyřešené spory ohledně reinkarnace Päma Karpy byli hlavní příčinou rozdělení školy Bardug na „severní“ (byang 'brug) a „jižní“ (lho 'brug). (Smith, str. 45)

6.3.1 Dugpa Künleg ('brug pa kun legs, 'brug smyon kun dga' legs pa, tshe dbang rgyal po, 'brug pa nang so), 1455-1529

Dugpa Künleg je jeden z „bláznivých“ tibetských jogínů. Narodil u klášterního komplexu Ralung v regionu Kjišö (skyid shod). Jeho otec byl „úředníkem“ (nang so, „pohraniční noční hlídač“) v klášteře Ralung, a patřil do aristokratické rodiny Gja (rgya), kterou Dugpa Künleg sám nazýval „Klan nomádských pastevců v linii Tsangpy Gjarä“. Tsangpa Gjarä jako mnich se slibem celibátu neměl potomky. Rodina Gja má pocházet od jeho prostředního bratra. Künleg sám patřil do „střední dugpy“ (bar 'brug), kterou založil Tsangpův synovec Wönrä Darma Sengge.

Jeho matka pocházela také ze vznešeného rodu a po Künlegovi měla ještě dvě děti. Bhútánská tradice uvádí, že měl staršího bratra. Byl považován za inkarnaci indického *mahāsiddhy Śāvaripy* (sha ba ri pa or ri khrod dbang phyug). Měl radostné dětství a často si hrál na poustevníka. Rodina Gju ovládala klášterní komplex po 300 let, ale na začátku 15. století dynastie Phagmodu začala ztrácet autoritu a to se odrazilo i na klášteře Ralung. Rodina Gja byla zavlčena do boje o moc, který trval přibližně 50 let. Künleg ve své autobiografii píše, že mnoho lidí mělo zájem.

Měl mnoho učitelů. Lhatsünpa Kunga Čhökji Gjamtso (lha btsun pa kun dga' chos kyi rgya mtsho, 1473-1557) se stal jeho „kořenovým guruem“ (rtsa ba'i bla ma) a Künleg od něho obdržel nauky Dotsa (rdo tsa) a Ňingpo (snying po). Dalším jeho hlavním učitelem byl Sönam Čogdän (bsod nams mchog ldan pa). Od něj obdržel kompletní učení *Mahāmudry*. Dále termu, kterou ukryl Rächung „6 Cyklů jedné chuti“ (ro snyoms skor drug), a kterou objevil Tsangpa Gjarä. A také obdržel instrukce k tummo. (<http://treasuryoflives.org>)

Vyadal se také na řadu poutních cest. Putoval k Tsari (tsa ri, pal gyi tsa ri tra, tsa ri dgangs), ke Kailásu (dgangs dkar ti se) a Lačhigangu (la phyi dgangs) – třem nejposvátnějším horám. Z těchto cest existují příhody, které se staly známými hlavně v Bhútánu. Dugpa Künleg má pro školu Kagjü podobný význam jako Tsang Nön Heruka.

6.4 Dolní Dugpa (smad 'brug) a Loräpa (lo ras pa, 1187-1250)

Loräpa byl žákem Tsangpy Gjarä Ješe Dordže. Je považován za zakladatele Dolní Dugpy. Dětství strávil poblíž kláštera Dug. Nedluho po dosažení dospělosti přijal klášterní vysvěcení, ale velkou část života strávil cestováním od poustevny k poustevně, kde podle vzoru Milaräpy meditoval. Praktikoval nauku Vnitřního tepla a nosíval pouze jednu bavlněnou róbu. (Roerich, str. 672)

Založil klášter Karpo Čhölung (dkar po chos lung) a také menší poustevny. V Bhútánu založil klášter Tharpa Ling (thar pa gling). „Tak tato svatá bytost neměla sobě rovného v rozdávání almužen, odpoutání od světských záležitostí, v pili, meditaci, v učenosti a v soucitné práci pro dobro druhých.“ (Roerich, str. 676) Letopisy praví, že založil ještě dva další kláštery a odporoval náboženskou praxi také vně klášterů. Vládu nad klášteřem Karpo Čhölung předal svému synovci, Tsariwowi (tsa ri ba). Ve věku 64 let zemřel v Lhodaku (lho brag).

6.4.1 Džamjang Gönpö ('jam dbyangs mgon po), narozen 1208

Jediný žák Loräpy, o kterém Letopisy podávají informace, (Roerich, str. 677) byl plodným spisovatelem a přinesl do linie Dolní Dug některé důležité nauky, jako byla „Orální tradice Rächungpy“. Založil klášter Kuru Lung (ku ru lung) na hranicích Horního a Dolního Ňangu

(myang). (Roerich, str. 679) Gö Lotsāwa zmiňuje (připomíná), že Loräpova linie je známá jako „Dolní Dugpa“ a Gökchangpova linie jako „Horní Dugpa“. A pokračuje dále: „Všechny ostatní linie školy Dug se sloučili s některou z těchto dvou.“ (Roerich, str. 677-678).

6.5 Horní Dugpa (stod 'brug) a Gökchangpa Gönpa Dordže (rgod tshang pa mgon po rdo rje), 1189-1258

Další z opatů linie Kagjü, kteří měli manželku. Gökchangpa a jeho žáci byli velmi plodní v literární činnosti a v sepisování biografí a autobiografií, které pečlivě uchovávali. On sám sepsal dvě autobiografie. Jeho životopis sepsal také Rinčhenpal (rin chen dpal). Gökchangpa sepsal více textů, než kterýkoliv držitel linie před ním. Jsou sebrané v pěti velkých svazcích. Texty se týkají nauk linie, především *Mahāmudry*. Obsahují jeho osobní zkušenosti a také historické podrobnosti o jeho předchůdcích. (Roerich, str. 680)

Byl také hudebník a básník. Od raného věku měl příjemný hlas a stal se známým díky svým vystoupením. Skládal písně (mgur), které jsou oblíbené a zpívají se do dnešních dnů. Jméno svého budoucího učitele slyšel v písni potulných hudebníků. Jak je pro školu Kagjü obvyklé, získal důvěru pouhým zaslechnutím jména. S Tsangpou Gjära se setkal v klášteře Ralung, kde také přijal sliby novice. Dostal jméno Gönpa Dordže (mgon po rdo rje). Velmi mnoho držitelů linie menších škol Kagjü mělo více než jen jedno jméno. Jedno jméno se získává při vysvěcení (Gönpa Dordže). Další jméno je odvozené od lokality (Gökchang). Také hodně cestoval. Cestování střídal s pobytem o samotě. Navštívil Kašmír, Kailás a Údolí Kangra. (Roerich, str. 681)

Letopisy popisují příhody, které se udály při jeho cestách. Stejně jako příhody z života jiných světců, popisují i tyto vývoj vnitřního soustředění a schopností, který je podporovány a urychlován různými událostmi. Nakonec pak vrcholí v realizaci duchovního ideálu. Jednou potkal ženu, která mu řekla, že setrvávání v ústraní je daleko užitečnější než práce ve světě a pomoc ostatním. Gökchangpa ji poslechl a meditoval v Gökchangu, lokalitě, podle jejíhož názvu vznikla jeho přezdívka. Na tomto místě strávil 7 let. Bylo o něm známo, že každý den ráno vstával se slovy: „Je dobře, že jsem včera nezemřel. Dnes tedy mohu dosáhnout uskutečnění duchovního ideálu!“ (Roerich, str. 685) Gökchangpa vypravoval, že když „pobýval v Šrí Ri, poblíž Šelkar (shel dkar) v Tsangu, viděl „červenou ženu“, která mu do úst vkládala knihu. A od té doby neexistovala nauka, přeložená do tibetštiny, které by nerozuměl.“ (Roerich, str. 686) Tato příhoda je podobná té, kdy se Lingräpa setkává s „modrou ženou“.

V svém pozdějším životě založil mnoho klášterů a dočasných poustev. Mezi jinými Tengdo (steng 'gro), Pungda (spung dra), Čangling (byang gling), Dečhenteng (bde chen steng),

Bardog Dordže Ling (bar 'brog rdo rje gling). Göcchangpa byl jak učencem, tak „meditátorem“. Podařilo se mu také shromáždit mnoho žáků, kterým doporučoval praxi v ústraní – každý měl strávit o samotě alespoň jeden rok. Trval na tom, aby po jeho smrti nevystavovali žáci žádná jeho vyobrazení. Jeden z žáků, Urgjänpa (u rgyan pa) nicméně obraz vystavil a neuposlechnutí omlouval tím, že nebyl přítomen, když učitel tento příkaz vydal – a tak to pro něj neplatí. Stejně jako Loräpa neměl ani Göcchangpa přílišnou důvěru v klášterní instituce. Shromáždil klášterní komunitu, ale sám byl tulák. Zanechal po sobě mnoho literárních památek, ale své žáky od přílišné učenosti odrazoval. (Roerich, str. 686)

Měl mnoho studentů „mezi které patřili: Janggönpa (g.yang dgon pa), Urgjänpa, Čanglingpa (byang gling pa), Neringpa (ne rings pa), Phuriwa (phu ri ba), Bari Čilkarwa (ba ri spyil dkar ba), Madünpa (ma bdun pa), Žiče Gönpo (zhi byed mgon po), Sanggjä Thomräpa (sangs rgyas khrom ras pa), Palkjer Šingräpa (dpal skyer shing ras pa), Šäkya räpa (sha'kya ras pa), Darräpa ('dar ras pa) a jiní.“ (Roerich, str. 686-687) Nejdůležitější jsou první dva.

6.5.1 Gjalwa Janggönpa (rgyal ba yang dgon pa), 1213-1258

První z patriarchů linie Dugpa Kagjü, který uměl mluvit hned poté, co opustil lůno své matky. A už od začátku vykazoval znaky, které ukazovaly na důležitého převtělence. Možná zde můžeme vidět doklad toho, jak na počátku 13. století vzniká instituce tulkuů (sprul sku). (Roerich, str. 689)

Gö Lotsāwa dále říká, že o něm existuje velmi málo záznamů. Byl rozpoznán jako zvláštní bytost několika předními učiteli a ve věku 9 let dosazen jako opat kláštera Lhagön (lha dgon). Ve věku 22 let přijal klášterní vysvěcení. Od tohoto bodu a tohoto opata už v linii Dug neexistují zmínky o ženách či družkách. Otázkou ale zůstává, zda nezmizely jen z klášterních záznamů. Dodnes v mnoha kláštorech školy Kagjü žije představený kláštera ve zdánlivém celibátu a při tom má „tajné“ ženy.

6.5.2 Čännga Rinčhendän (sryan snga rin chen ldan), narozen 1202

Žák Gjalwa Janggönpy. První v této linii, který byl starší než jeho učitel. (Roerich, str. 691) Po dobu 35 let byl jeho poručníkem. Téma žáka-poručníka je převládajícím v této kapitole. Tradice sluhy (poručníka) se stala běžnou s tím, jak se ustalovala klášterní organizace a úřad opata.

Dále se v Letopisech líčí životy několika generací opatů. Zdůrazňovanými tématy jsou: sepisování a studium textů, meditace v odloučení, získávání textů (a to nejen školy Kagjü, ale i jiných škol) a témata týkající se klášterního života. Naopak méně se zdůrazňuje následnictví opatů

a udržování velkých klášterů. Od 14. století tato linie přežívala v menších klášterních poustevnách. Mnozí představení linie vedli potulný život a pobývali v různých centrech školy Kagjü.

6.5.3 Urgjänpa Rinčhenpal/Senggepal (u/o rgyan pa rin chen dpal/seng ge dpal), 1229/30-1309

Stal se známým díky „Meditační praxi trojnásobná *vadžra*“ (rdo rje gsum gyi bsnyen sgrub), kterou sepsal a propagoval. (Roerich, str. 696) Propagoval a vyučoval také *Kālācakru*, cyklus textů linie Dug a Karma, a *Mahāmudru*. Urgjänpa představuje spojení dvou linií školy Kagjü. Jeho hlavními učiteli byli totiž Karma Pakši (2. Karmapa) a Göcchangpa (linie 'brug pa). Gö Lotsāwa nezahrnuje Urgjānpovu linii pod Horní Dugpu, ale pod Dugpu. A dodává, že „spojil dvě větve pokynů“. (Roerich, str. 702)

Jeho životopis je plný zázraků a příběhů z cest. Prošel mnoho zemí. Mimo jiných Kašmírem, Afganistánem, Indií, Čínou a Mongolskem. Tato velká „scestovalost“ musela zvýšit úctu, jeho následovníků. Letopisy ještě zmiňují krátkou linii opatů kláštera Čhöding (chos sdings), který založil Phagčog Sönampal ('phags mchog bsod nams dpal).

Mahāsiddha Urgjānpa je zvláštní postavou, kterou někteří učenci nezahrnují do školy Kagjü. Smith přibližuje tuto osobnost takto: „Nakonec je třeba zmínit se o tradici, která je částečně odpovědná za obvinění, že tibetské tantrické nauky jsou silně ovlivněny Kašmírským *Śivaismem*: Urgjānpa Sengge Pal a nauka Urgjān Ňändub (u rgyan bsnyen sgrub). Ačkoli byl Urgjānpa žákem Göcchangpy (rgod tshang pa), základní učení obdržel od *dākiṇī* v *Oḍḍiyānē*. Proto učenci jako Konthul (kong sprul) oddělují tuto tradici jak od tradice Kagjü, tak od systému *Kālācakra tantry*. Ve škole Karma Kagjü se dochovalo mnoho pokynů, které přešly od Orgjānpy na 3. Karmapu Rangčung Dordže (rang byung rdo rje, 1284-1339), ale přístup *Mahāmudry* a *Nāropových* šesti nauk, je docela odlišný od Urgjān Ňändub.“ (Smith, str. 46)

6.5.4 Význam Tsnag Ňön Heruky (gtsang smyon he ru ka), 1452 – 1507

Jeho význam, jak píše Smith, tkví v tom, že se alespoň z části podílel na reakci proti prestižním a bohatým dědičným liniím, které rozšiřovaly svůj vliv a bohatství. On se naopak snažil vložit zpět do školy Kagjü náboženské zanícení a oživit spiritualitu dřívějších jogínů, jejichž nejzářivějším příkladem byl Milarāpa, mystik a básník, který nezaložil žádný klášter nebo školu, a který nebyl nikdy mnichem. (Smith, str. 60)

Byl asi nejvýznamnějším ze tří dobře známých tzv. „bláznů“ (smyon pa) v tibetské tradici. Dalšími „blázný“ byli Dugpa Künleg ('brug pa kun legs, 1455-1529) a Ü Nön Kunga Zangpo (dbus smyon kun dga' bzang po, 1458-1532).

Životopis a sebrané básně Milaräpy, které sepsal, patří mezi mistrovská díla tibetské a světové literatury, které nepřestávají inspirovat celý tibetský kulturní svět. Tyto práce jsou oslavou velkých asketů a jogínů školy Kagjü, kteří žili v odloučených poustevnách. (Smith, str. 60-61)

Jeho učitel, Šara Rab Čampa (sha ra rab 'byams pa) a Tsang Nön patřili k větvi Rächung Kagjü, která již vymizela jako samostatná entita. Hlavní naukou této llinie je „Rächungova ústní linie“ (ras chung snyan rgyud), náležející k Demčog Khando Nängjü (bde mchog mha' 'gro snyan brgyud). Toto učení je v dnešních dnech praktikováno příslušníky školy Dugpa, zvláště její odnoží Tödug (stod 'brug). Smith uvádí, že hlavně z tohoto důvodu je považován za příslušníka školy Dugpa. Tsang Nön tyto nauky uspořádal do souvislého celku. Tato skupina „ústních“ nauk spojená s Cakrasamvara tantrou, představuje linie, které byly předávány jogíny a joginkami, jako byli Rächung, Ngändzongpa (ngan rdzong pa), ale také Gampopa. Avšak nebyli předávány v šlechtických liniích opatů-učenců. (Smith, str. 61)

Svým způsobem se vypořádával s tím, když byl označován za inkarnaci Tilopy, Marpy nebo Rächungpy. Když Čhöndže Jamčilwa (chos rje g.yam spyil ba) prohlašoval, že měl sen, ve kterém viděl Tsang Nöna jako Tilopu, Tsang Nön mu odpověděl: „Opravdu jsem ten, který udržuje Tilopovu tradici. Nicméně opravdu nemám tušení, zda jsem jeho inkarnací.“ (Smith, str. 62) V tomto postoji lze opět spatřovat jeho odlišnost od aristokratických rodových linií.

Nejpodrobnější z jeho životopisů sepsal Göcchang Räpa Nacchog Rangdol (rgod tshang ras pas sna tshogs rang rdol, 1494-1570). (Smith, str. 62)

7. Marpa (smar/dmar pa)

Marpa Dubthob Šenrab Sengge (smar pa grub thob shes rab seng ge) založil v Khamu Šogön (sho sgon), mateřský klášter školy Marpa Kagjü. Dosáhla vysokého stupně vlivu ve východním Tibetu. Mezi nejznámější postavy spojené s touto školou patří Gjalwa Janggön Ješe Gjalchän (rgyal ba yang dgon ye shes rgyal mtshan), Nal Rinčhen Lingpa (rnal rin chen gling pa), Marngänčhen Öser Lama (smar mkhan chen 'od zer bla ma) z Pangu (spang) a Dogön Šingo Räpa ('gro mgon Shing mgo ras pa). Přidružené kláštery byli Rigjagön (ri rgya dgon), který založil Gili Čhö Ö (sgi li chos 'od) a klášter Gjalthag (rgyal thang). Ačkoli škola od té doby přestala existovat, jako identifikovatelná jednotka, do nedávna byli některé jejich nauky praktikovány v Njingmapovském klášteře Paljul (dpal yul). (Smith, str. 45)

8. Jelpa, Jephugpa (yel pa, ye phug pa)

Dubthob Ješe Tsegpa (grub thob ye shes brtsegs pa), žák Phagmodupy, je považován za zakladatele této větve. Založil kláštery Lho Jelphug (lho yel phug) a Čangtana (byang rta rna). Po krátkém období, kdy škola jistého vlivu v lokalitách, kde byli situovány její kláštery, se škola rozpadla. Během 18. století Situ Pangčhen (si tu pang chen) usiloval o oživení starobylého kláštera Čangtana. Zvláštní nauky této školy se nyní spojili s tradicí Kañcchang (kañ tshang). (Smith, str. 45)

9. Jamzangpa (g.ya' bzang pa, g.yam bzang pa)

Zakladatelem této linie byl Zarawa (zwa ra ba skal ldan ye shes seng ge, zemřel 1207), který založil klášter Zara v Cenntrálním Tibetu. Jeho hlavním žákem byl Jamzang, zakladatel kláštera Jamzang, který byl považován za emanaci Songtsän Gampa (srong brtsan sgam po), *dharmarāji* z období prvního šíření (snga dar) *buddhismu* v Tibetu. Spojení s panovníkem Jarlungské dynastie (yar klungs) je zajímavým detailem vyskytujícím se zřídka u „nových škol“. V Letopisech se dále vypisuje seznam jeho nástupců. (Roerich, str. 652)

Smith k tomu dodává: „Jeho (Zarawy) hlavní žák Jamzang Čhöndže (g.ya' bzang chos rje, 1169-1233) založil roku 1204 klášter Jamzang a tak započal tradici Jamzang Kagjüpa. Tradici, která prožívala slavné časy jako škola dominující myriarchii (khri skor) stejného jména (Jamzang). Špatný osud, který později potkal myriarchii Jamzang, nevyhnutelně ponořil také tuto školu do procesu postupného úpadku. Nicméně klášter sám zůstal být hlavním náboženským centrem alespoň do 16. století“ (Smith, str. 43)

10. Šugsebpa (shug gseb pa)

Tuto linii založil Gjergom Čhenpo (sgyer sgom chen po, gyer sgom pa tshul khriims seng ge), jeden z žáků Phagmodupy. Jejím hlavním centrem byl klášter Šugseb Gön, založený v Ňiphu (snyi phu) roku 1181, podle kterého získala škola jméno. Jiný z Phagmodupových žáků Parphupa Lodö Sengge (par bu pa blo gros seng ge) měl silný vliv na Gjergoma. Proto jednou ze zvláštností školy Šugseb bylo kritické čtení *doha* textů. To zahrnovalo výklad a vhled do přenosu *Mahāmudry*, předávané skrze *Vajrapāñiho* (phyag na rdo rje, narozen 1017), Ngāri Džotāna (mnga' ris jo stan) a Dušulwu (gru shul ba). Tato škola později splynula s tradicí Karma Kagjü. (Smith, str. 46)

11. CCHALPA KAGJÜ (mtshal pa)

Cchalpa je další ze čtyř velkých škol Kagjü. Zakladatelem byl Žang Gjudagpa Tsendü Dagpa (zhang g.yu brag pa brtson 'grus grags pa, 1123-1193), žák Dagpo Gomcchula. Smith píše, že sláva

této tradice dosáhla svého vrcholu na začátku dynastie Jüan (1271-1368), kdy byl klášter Cchal Gungthang centrem vlivného administrativního celku (myriarchie). Ale protože jeden z myriarchů byl odpůrcem Tai Situ Čangčhub Gjalchhāna (ta'i si tu byang chub rgyal mtshan, první Phagmodupa Desi), škola se ponořila do stínu. Objev termy (gter ma), který učinil Duntso Rāpa Šenrab Gjalchhān (dung mtsho ras pa shes rgyal mtshan) roku 1315, přivádí tuto tradici blíže ke škole Ňingma. Tato terma obsahovala „Instrukce k mysli, Vedení mysli“ (sems 'khrid). Údajně byla skryta Gampopou. (Smith, str. 42)

11.1 Lama Žang (bla ma zhang, zhang tshal pa brtson 'grus grags pa, zhang 'gro ba'i mgon po, gung thang bla ma zhang brtson 'grus grags pa, zhang g.yu brag pa brtson 'grus grags pa), 1123-1193

Lama Žang je zajímavá a kontroverzní postava. Pode Letopisů šlo o učence, válečníka a politika. Proti svým odpůrcům vysílal oddíly vojáků. Bránil své propojení se světem a „světskými záležitostmi“ a jako motivaci pro to, označil záležitosti duchovní. Ztělesňuje tak rozvoj školy Kagjü na poli politickém. Prioritou Lamy Žanga se zdá být vybudování pevné klášterní instituce – na rozdíl například od linie Dugpa. (Roerich, str. 711)

Je držitelem Marpovy linie, linie Dagpo (dwags po) a Cchalpa. Byl žákem Gampopy (sgam po pa). V mládí strávil několik let v meditačním odloučení. Poté, zdá se začal být „náboženským válečníkem“. Jeho motivací bylo získat území, postavit kláštery a v případě ohrožení je bránit silou. Založil klášter Cchal Gungthang (mtshla gung thang). Letopisy udávají dlouhou řadu jmen a dat Žangových následníků – opatů kláštera Cchal Gungtang. (Roerich, str. 716)

12. BAROM KAGJÜ ('ba' rom, 'ba' brgyud)

Čtvrtá „velkých větví“ byla založena Darma Wangčhugem (dar ma dbang phyug). Škola byla populární hlavně v Khamu, v „knížectví“ Nangčhen (nang chen). Mezi ní a rodinou (klanem) Cchang Sarpän (tshang gsar dpon) existoval zvláštní vztah. V průběhu 19. století byla tato tradice téměř zcela absorbována Ňingmapovským systémem terem, které objevil Čhoggjur Lingpa (mchog 'gyur gling pa). (Smith, str. 43)

Z velkých postav této školy stojí za pozornost zvláště Dongön Ti Šrī Rāpa. ('gro mgon ti shri ras pa, shes rab seng ge). Byl nejdůležitějším žákem Barompy Darma Wangčhuga, ačkoli je spojený i s Lamou Žangem a jinými učiteli. V roce 1196 odcestoval do Tangutského království (mi nyag), kde zůstal po 30 let jako dvorní učitel. (<http://treasuryoflives.org>)

13. Linie Semthi (sems 'khrid, *cittam ākṣiptam*) a terma ukrytá Gampopou

Prioritou této linie je studium *Mahāmudry*, mnišský způsob života, pobyt v odloučení a přenos pokynů Semthi.

13.1 Dungecho Rāpa (dung tsho ras pa)

Byl žákem Gampopy a jedním ze 108 tertönů (objevitelů pokladů), považován za inkarnaci Kjepo Jedora (skye po ye rdor, Ješe Dordže). Je známý tím, že objevil termu ukrytou Gampopou. Zajímavostí je, že Duntso ji našel roku 1315/16, tedy v době, kdy Gampopa stále žil. Nejprve našel prorocství, předpovídající, že najde termu v jezeře. Nakonec ji našel pod ledem. Byl to text napsaný na svitcích papíru, uložený ve schránce, která měla podobu promyky – šelmičky známé tím, že loví i jedovaté hady. (Roerich, str. 717)

Když pak žáci od něho žádali tajnou doktrínu, obdrželi od něho tuto termu. Letopisy ji popisují jako doktrína „jedné chuti“ (ro gcig), což je jeden z oddílů nauky *Mahāmudrā*. Gö Lotsāwa později tento termický text nazývá „Tajná nauka instrukcí mysli“. Následníci této linie jsou v Letopisech pouze krátce zmíněni. Někdy se neudávají ani žádná životní data. (Roerich, str. 724)

13.2 Čhöjingpa (chos dbyings pa), narozen 1324

Obdržel *Mahāmudrā gauma* (phyag chen ga'u ma), přenos nauky a text školy Šangpa Kagjü (shangs pa). Když se staral o šest žáků Duntso Rāpy, měl prorocký sen: „Jednou v noci snil o pěti velmi pěkných ženách, které mu řekli, aby šel s nimi. Zavedly ho k jedné velké *vihāře* (klášter). Když vstoupil dovnitř, našel velkou místnost plnou hromady knih. Bylo tam také několik dalších dveří. Když je postupně otevíral, uvnitř našel další hromady knih. Ženy mu potom daly svazek klíčů, a řekli: 'Postarej se o ně! Prokážeš tím velkou službu nauce.'“ Později se setkal s lamou, který mu předal linii „Instrukce mysli“ (sems 'khrid). (Roerich, str. 723)

13.3 Rinčhen Žönu (rin chen gzhon nu), narozen 1333

Stal se žákem Ccheši Ningmawy (tshe bzhi mnying ma ba) a ve věku 9 let přijal ordinaci. Byl znám jako samotář, asketa a meditátor. V debatě porazil Könžöna (dkon gzhon), žáka 4. Karmapy. „Když Könžön přišel do Čhubaru, pořádal debatu o doktríně. Rinčhen položil na jeho hlavu svou letní čepici (thang zhu) a řekl: 'Ty nejsi učenec, já jsem učenec!' Nebál se utkat v debatě s kýmkoli, na koho i náhodně narazil.“ (Roerich, str. 721)

Již dříve bylo psáno o napětí mezi ideálem učenosti a ideálem meditace. V debatách zmiňovaných v souvislosti se školou Kagjü, vždy vítězí meditátor nad učencem. Sen popisovaný výše v pasáži o Čhöjingpovi ilustruje, že také držitelé linie „Pokynů k mysli“ měli v úctě knihy. Ovšem spíše knihy, které popisují pokyny k meditační praxi, než teoretické konstrukce.

ZÁVĚR

V průběhu 11. a 12. století vtiskovali zakladatelé jednotlivých škol tibetskému buddhismu svou vlastní podobu, čímž přispívali k jeho vnitřní diferenciaci a zároveň dialektické „jednotě v různosti“. Došlo tak ke zformování téměř všech hlavních škol (kromě školy Gelug, která vznikla ve 14. století z reformované školy Kadampa) a jejich kláštery se staly centry veškerého náboženského, hospodářského, politického a kulturního dění v dané oblasti.

Některé dílčí úpravy a dodatky, především formálního či vnějškového charakteru, jako je liturgie, řádová struktura, způsob klášterního života, tvorba kánonu, volnější nebo naopak těsnější propojení moci duchovní s mocí světskou apod. přinášel další vývoj v období po 14. století. Princip škol nebo také sekt se stal pro tibetský buddhismus natolik charakteristickým, že i přes jejich podobnost nelze o něm již mluvit jako o jednotném, uceleném systému. Při posuzování konkrétních projevů tibetského buddhismu – v oblasti nauky, kultu, liturgie, písemnictví, mnišské organizace, klášterní architektury, ikonografického umění atd. – vždy rozlišovat, o jakou konkrétní tradici se jedná. (Kolmaš a spol, 1996, str. 23-24.)

Samotná škola Kagjü má veliký počet větví, podškol a linií učení, která jsou předávána z učitele na žáka. Důvodem tohoto rozkošatění se zdá být přijetí a přidání různých nových prvků (především nauk).

Téma této práce je svým rozsahem obrovské. Z tohoto důvodu nemůže být práce vyčerpávající a postihnout všechny aspekty. Jejím cílem je snaha zpřehlednit původ, rozvoj a předávání rozličných linií nauk, podškol a odnoží školy Dagpo Kagjü. Ukazuje také, že z této školy vzešly i jiné inspirativní a zajímavé postavy, které by stály za širší rozpracování, než jen Džetsün Milaräpa.

POUŽITÁ LITERATURA

- BUTÖN (bu ston rin chen grub), *Chos Byung (History of Buddhism)*, translation: Dr. E. Obermiller, Heidelberg, Leipzig, 1931
- BEROUNSKÝ, D. *Archaická tibetská literatura*, MU Brno, 2013. ISBN 978-80-210-6358-7)
- FIFTH DALAI LAMA. *History of Tibet*, Bloomington: Indiana University, 1995. ISBN 0-933070-32-2
- FILIPSKÝ, J., LIŠČÁK, V., HEROLDOVÁ, H. *Lexikon východní moudrosti*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1996. ISBN 80-7198-168-0.
- HARVEY, P. *An introduction to Buddhism: Teachings, history and practices*, Cambridge University Press, 1995. ISBN 978-0-521-85942-4.
- KOLMAŠ, J., ZBAVITEL, D., GROLLOVÁ, I. *Svět tibetského buddhismu*, Brabapress 93, Slovart Praha, 1996. ISBN 80-8587-88-2.
- MARPA (mar pa chos kyi blo gros), *The Life of the Mahāsiddha Tilopa*, translation: Fabrizio Torricelli and Acharya Sangye T. Naga, Library of Tibetan Works and Archives, 1995. ISBN 81-85102-91-0.
- POWERS, J. *Úvod do tibetského buddhismu*, překlad: D. Zbavitel, Dobrovský BETA s.r.o., Praha, 2009. ISBN 978-80-7306-388-7.
- POWERS, J., TEMPLEMAN, D. *Historical Dictionary of Tibet*, The Scarecrow Press, 2012. ISBN 978-0-8108-7984-3.
- ROERICH, G. N., (GÖ LOCĀWA). *Blue Annals*, Royal Society of Bengal, Calcutta, 1949. ISBN 81-208-0471-6
- SCHAEFFER, K. *Sources of Tibetan Tradition*, Columbia University Press, 2013. ISBN 978-0-234-50978-7.
- SMITH, E. G. *Among Tibetan Texts*, Wisdom Publications, Boston, 2001. ISBN 0-86171-179-3
- van SCHAIK, S. *Tibet: A History*, Yale University Press, 2011, ISBN 978-0-300-15404-7.
- VOSTRIKOV, A. I. *Tibetskaia Istoricheskaia Literatura*, Izdatel'stvo Vostochnoi Literatury, Moscow. [translated as: *Tibetan Historical Literature*. Curzon Press, Richmond, Surrey. 1994], 1962.

WALLACE, B. A. *Geše Rabten: Život a dílo tibetského mistra meditace*, DharmaGaia, Praha, 1999, ISBN 80-85905-55-8.

ŽAKABPA, C. W. D. *Dějiny Tibetu*, Lidové noviny, Praha, 2000 (překlad a dodatky J. Kolmaš). ISBN 80-7106-410-6

Internetové zdroje

<http://www.britannica.com>

<http://www.thlib.org> - Summary of The Blue Annals, jpg3b, David DiValerio, Willa Baker, revidováno: Christopher Bell, Stetson Univerzity)

<https://www.tbrc.org>

<http://rywiki.tsadra.org>

<http://chinabuddhismencyclopedia.com>

<http://www.kagyu.org>

<http://treasuryoflives.org>